

ARKEOLOGISK FÖRUNDESRÖKNING

Mattias Öbrink

En sektion genom det äldsta Halmstad

En fördjupad arkeologisk förundersökning

Halland, Halmstad, Halmstad 9:16, och 9:61, RAÄ 45

Hallands Läns museer, Kulturmiljö Halland

Uppdragsverksamheten, Halmstad 2013.

Arkeologisk förundersökning.

Omslag: (fotonr 2013-1-028)

Layout: A. Andersson.

Kartor ur allmänt kartmaterial © Lantmäteriet.

Ärende nr ms2006/02316.

Innehåll

En sektion genom det äldsta Halmstad	5
BAKGRUND	5
SYFTE OCH METOD	6
TOPOGRAFI OCH FORNLÄMNINGSMILJÖ	7
TIDIGARE UNDERSÖKNINGAR	7
UNDERSÖKNINGSPLANENENS MÅLUPPFYLLELSE.....	10
RESULTAT	10
Schakt 1	12
Schakt 2	15
Schakt 3	15
Schakt 4	16
Schakt 5	18
Matjordsfynd	19
Fynd i arkeologiska kontexter.....	21
Metaller.....	21
Bränd lera	21
Ben.....	21
Flinta.....	21
Glas.....	21
Keramik	21
Slagg.....	22

Analysen	22
Makrofossilanalyser.....	22
Vedartsanalyser.....	23
Dateringar	23
TOLKNINGSFÖRSLAG	23
Möjliga hus och tomter.....	23
Olika aktiviteter	24
Datering av lämningarna.....	24
PLATSENS KUNSKAPSPOTENTIAL.....	25
Förslag på inriktning för en särskild undersökning.....	25
ÅTGÄRDSFÖRSLAG	25
REFERENSER	26
TEKNISKA OCH ADMINISTRATIVA UPPGIFTER.....	27
BILAGOR	28
Bilaga 1 Fyndlista	
Bilaga 2 Kontexttabell	
Bilaga 3 Rutor	
Bilaga 4 Schakttabell	
Bilaga 5 Vedartsanalys Thomas Bartholin	
Bilaga 6 ¹⁴ C-Dateringar Beta Analytic	
Bilaga 7 Metalldetektering Jonas Paulsson	
Bilaga 8 Ritningsförteckning, Ritningar	

FÖRDJUPAD ARKEOLOGISK FÖRUNDERSÖKNING:

En sektion genom det äldsta Halmstad

SAMMANFATTNING: *I slutet av oktober och början av november 2012 genomförde Kulturmiljö Halland en fördjupad förundersökning av ett område som berörs av en nord-sydlig planerad VA-ledning inom fornlämningen Halmstad 45. Fornlämningen utgörs av stadslager och var platsen för Halmstad fram till flytten till nuvarande plats under 1320-talet.*

Inom det undersökta området grävdes totalt fem schakt. I det sydligaste och nordligaste schaktet framkom omfattande lämningar av kulturlager, äldre matjordslager och anläggningar. Även i schakten däremellan fanns kulturlagerrester och anläggningar, lämningarna var dock kraftigt påverkade av markingrepp och åkerbruk.

Bland anläggningarna fanns en källare, delar av minst två andra byggnader samt flera gropar. Fynd framkom främst i det sydligaste schaktet men även spritt över den övriga ytan. Materialet är främst från medeltid, men det fanns även inslag av äldre och yngre fynd.

De lämningar som finns inom det undersökta området kan ge ytterligare kunskaper om det äldsta Halmstad. Här finns möjligheter att komplettera den bild som finns från de tidigare undersökningar som gjorts på olika platser inom fornlämningen. Kulturmiljö Halland förordar därför att de lämningar som framkom inom det undersökta området undersöks om de berörs av planerat markarbete. Lämningarna bedöms ha en hög vetenskaplig och pedagogisk potential.

BAKGRUND

Mellan den 24 oktober och 2 november 2012 genomförde Kulturmiljö Halland en fördjupad förundersökning av en del av fornlämningen Halmstad RAÄ 45 i Halmstad stad, Halmstads kommun. Förundersökningen genomfördes enligt Länsstyrelsen i Hallands läns beslut dnr. 431-4744-12. Fornlämningen Halmstad 45 utgörs av stadslager och är den äldre placeringen för Halmstad innan flytten till nuvarande plats på 1320-talet.

Bakgrunden till förundersökningen var att Laholmsbuktens VA planerade att bygga en ny VA-ledning inom det berörda området. Det nya schaktet kommer att vara 6-7 meter brett och berör äldre stadslager på en sträcka av cirka 130 meter. Under våren 2012 genomfördes en förundersökning med syftet att klargöra omfattningen och läget för ett äldre VA-schakt från 1960-talet för att det skulle kunna avgöras om den nya ledningen kunde placeras i samma schakt (Bjuggner 2012). Resultaten visade att det inte var möjligt att förlägga den nya ledningen i det äldre schaktet då detta endast är mellan 3,6 och 5 meter brett. Länsstyrelsen beslutade därför om en fördjupad förundersökning av ledningssträckningen då det behövdes ett bättre underlag rörande den berörda fornlämningen.

SYFTE OCH METOD

Syftet med den fördjupade förundersökningen var att utifrån rådande kunskap fastställa och beskriva fornlämningens karaktär, tidsställning, omfattning, sammansättning, komplexitet och bevarandestatus med hjälp av ett vetenskapligt arbetssätt.

Förundersökningen skulle fastställa hur mycket av kulturlager och anläggningar som finns bevarade mellan de olika sentida schakten och om andra sentida nedgrävningar har skadat fornlämningen.

Resultaten skulle ligga till grund för Länsstyrelsens vidare prövning av ärendet.

Inledningsvis metalldetekterades markytan innan avbanningen påbörjades, detta för att fånga upp föremål i ploglaget. Därefter togs fem schakt upp utmed Tegelbruksvägen på platser som utifrån 1978 års undersökning bedömdes vara intressanta att undersöka. Ploglaget och påförda lager togs bort skiktvis ned till orörda lager. Efter detta tömdes delar av de sentida schakten med grävmaskin.

Alla kontexter direkt under ploglager och påförda lager dokumenterades och numrerades, och ett flertal undersöktes. Såväl undersökning som dokumentation skedde enligt single-context metod där varje enskild händelse behandlats som en separat kontext. Det äldre VA-schaktet och schaktet från 1978 års undersökning skar flera av de större groparna i schakt 4 och flera olika lager i schakt 1 och 5. När det gäller groparna dokumenterades och numrerades de olika fyllningar som kunde ses i profilerna. I profilerna i schakt 1 och 5 har däremot endast de övre av de synliga lagren fått kontextnummer.

Kontexterna har inte grupperats då de var få och det i stor utsträckning inte gick att avgöra vilka övergripande strukturer som var samtidigt. I texten beskrivs de övergripande strukturerna med samtliga ingående kontextnummer, exempelvis S54/55/52 där S55 är nedgrävningen samt S54 och S62 olika fyllningar.

Totalt 8 rutor grävdes. Med ett undantag (Ruta 2) var dessa 1x1 meter stora. I rutorna undersöktes alla kontexter ned till naturlig sandbotten (bilaga 3). Detta har medfört att en del kontexter endast är inmätta inom de undersökta rutorna.

Påträffade lämningar dokumenterades i plan genom digitalt inmätning, med beskrivningar och fotografering. Profiler i skala 1:20 ritades av den västra sidan av VA-schaktet

i schakt 1, den västra sidan av 1978 års forskningsschakt i schakt 2 och 5 samt profiler i rutorna 1, 4, 6 och 7 (bilaga 8).

TOPOGRAFI OCH FORNLÄMNINGSMILJÖ

Den undersökta lämningen ligger i Övraby, i den norra utkanten av Halmstads tätort. Området utgörs av en flack platå på den västra sidan om Nissan. Sydöst om undersökningsområdet sluttar marken ned mot Nissan. Nordväst om undersökningsområdet finns en nordöst-sydvästligt orienterad ås (figur 1). Flera bäckraviner har tidigare funnits i den norra delen av undersökningsområdet och ytterligare ett stycke åt norr. Området är påverkat av relativt sentida markingrepp, inom fornlämningen finns småhusbebyggelse. Öster om fornlämningen finns en äldre lertäkt och åt söder ett tidigare tegelbruk.

Fornlämningen Halmstad 45 utgörs av bebyggelseämningar tillhörande Halmstad innan 1320-talet, och därefter byn Övraby fram till 1560-talet. Inom området finns även ruinen av en 1100-talskyrka och en ödekyrkogård (Halmstad RAÄ 2).

Platsen där Övraby ligger kan redan under tidig medeltid ha varit en centralort i häradet Halmstad med kyrka och kungsgård. Namnet Halmstad omnämndes första gången i kung Valdemars jordebok från runt 1231, och var då en kungsgård tillhörande den danska kronan. År 1264 omnämndes ett dominikanerkloster och möjligen hade platsen då utvecklats till en stad. De äldsta bevarade stadsprivilegierna är från 1307. Halmstad flyttades till sin nuvarande plats på 1320-talet, efter detta övergick den tidigare stadsplatsen till att bli den agrara byn Övraby. Kyrkan fortsatte dock vara huvudkyrka över den nya stadsförsamlingen till 1464. Övraby by och kyrka brändes av svenskarna i Nordiska sjuårskriget år 1563 och återuppbyggdes inte. De enda synliga spåren av Halmstad/Övraby idag är kyrkoruinen.

Den äldsta kända kartan över Övraby är från 1695-98. På den har sju gårdstomter från den ödelagda byn Övraby samt kyrkoruinen och kyrkogården markerats. Gårdarna ligger på rad väster om kyrkan. Väster om Övraby finns på den äldsta kartan en bebyggelse med namnet ”Frälshemmet Öfwraby” vilket i tidigare forskning utpekats som en möjlig plats för den tidigare kungsgården (Augustsson 1980; Hedin 1967).

TIDIGARE UNDERSÖKNINGAR

Ett flertal undersökningar har tidigare genomförts inom Halmstad RAÄ 45. I samband med bygget av befintlig VA-ledning gjordes år 1967 observationer av kulturlagens tjocklek och bland annat påträffades kulturlager med läderavfall.

Inom ramarna för forskningsprojektet ”Övraby – det äldsta Halmstad” genomfördes år 1978 en forskningsundersökning av de förmodade centrala delarna av stadsområdet. Ett långt schakt med fyra utvidgningar grävdes utmed Tegelbruksvägen, utöver detta grävdes ett flertal schakt inom fornlämningen Halmstad RAÄ 45. Inom ramarna för samma forskningsprojekt undersöktes även ett område söder om bebyggelsen ”Hålan”.

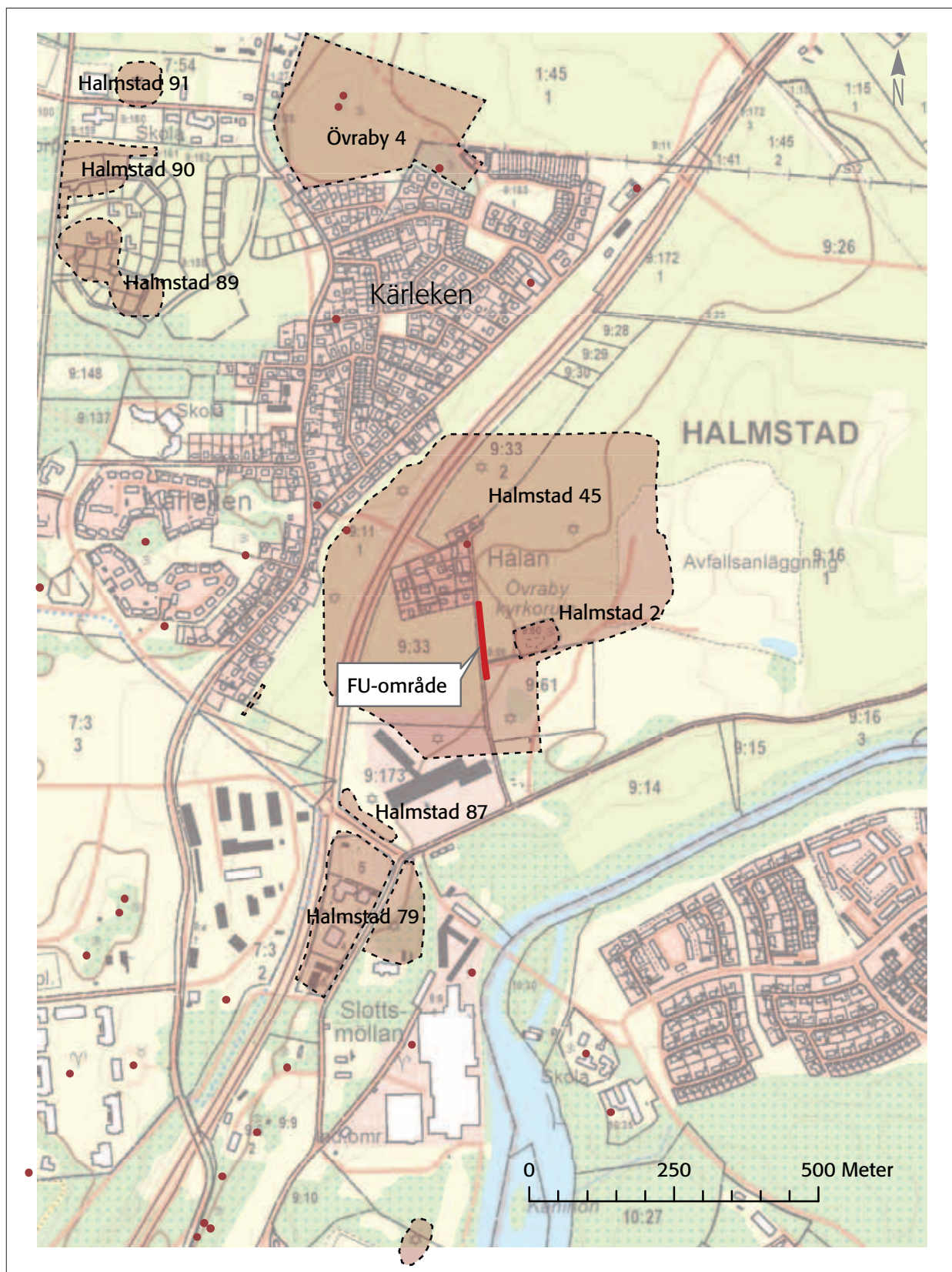

Fig. 1. Utdrag ur fastighetskartan. Skala 1:10 000.

Flera kulturlager, gropar, rännor, lerlager, stenlagda ytor, pinnhål, stolphål, stengrun-
der, äldre ploglager och en igenfylld källare framkom. Bland fynden fanns äldre och
yngre svartgods, äldre och yngre rödgods, protostengods, slagg samt bränd lera. Fyn-
den pekar huvudsakligen på en medeltida datering av bebyggelsen. Lagertjockleken un-
der ploglagret varierade mellan 0,1 meter i de högre belägna delarna och hela 1,5 meter
i en igenfylld bäckravin (se ovan). I de undre delarna av lagren i bäckravinen framkom
neolitisk keramik. Detta tillsammans med spridda fynd av förhistorisk keramik visar
att delar av de påträffade anläggningarna troligen är förhistoriska (Bjuggner, manus).

År 1983 genomfördes en mindre undersökning i anslutning till den befintliga vat-
tenledningen. Här fanns lager bevarade i en nedgrävning till mer än 1,5 meter djup un-
der markytan (Tilly 1983). År 2000 genomfördes en antikvarisk kontroll utmed Tegel-
bruksvägen i höjd med bebyggelsen "Hålan". Här framkom stolphål, gropar, fyllningar
och lager. Fynd framkom av högmedeltida och förhistorisk keramik (Bjuggner 2001).
Vid förundersökningen våren 2012 framkom kulturlager samt två stolphål och en härd
(Bjuggner 2012).

Kyrkoruinen och delar av omgivande ödekyrkogård undersöktes 1935-39 (Salvén
1937) och 1978 (Bjuggner, manus). Gravar som var skurna av stenkyrkan påträffades,
möjligen har en äldre kyrka funnits på platsen innan stenkyrkan uppfördes. Neolitisk
keramik fanns i nedgrävningarna för gravarna.

Även utanför de centrala delarna av fornlämningen har mindre undersökningar gjorts.
År 1986 genomfördes två provgrävningar i området nordöst och öst om kyrkoruinen.
Kulturlager och anläggningar samt fynd som troligen hör till förhistoriska boplatser på-
träffades. År 1987 provundersöktes en yta norr om kyrkoruinen. Här framkom stolp-
hål, slagen flinta och förhistorisk keramik men inga medeltida lämningar (Borna 1987;
Westergaard 1986). År 1991-92 undersöktes de östligaste delarna av Halmstad RAÄ
45. Här framkom boplatslämningar i form av sex hus samt ytterligare stolphål, gropar,
rännor och härdar. Fynden utgjordes av flinta, keramik, slagg, brända ben, bränd lera
och metallföremål. Lämningarna daterades till neolitikum, bronsålder och järnålder.
Husen daterades till bronsålder och yngre bronsålder-äldre järnålder, men ett stolphål i
ett av husen daterades till vendeltid (Fors & Westergaard 1998). År 2003 förundersök-
tes en tomt i "Hålan". Här framkom ett fragmenterat kulturlager med inslag av bränd
lera och fynd av enstaka keramikskärvor av yngre svartgods samt äldre rödgods, samt
en avfallsgrop med keramikskärvor samt odefinierade järnföremål. Båda har daterats till
medeltid (Håkansson 2003).

År 2006 genomfördes en förundersökning av en del av det nordvästra hörnet av forn-
lämningen. Två härdar undersöktes, de daterades till tidig förromersk järnålder. Sydväst
om Halmstad RAÄ 45 framkom en kulturlager, stenpackning, lergolv och stenlyft, samt
yngre rödgods, förhistorisk keramik, tegel och flinta. Lämningarna hör troligen till en
gård från 1700-1800-tal (Svensson 2006).

År 2011 genomfördes en förundersökning i den södra delen av Halmstad RAÄ 45.

Här framkom stolphål, gropar och rännor eller diken. Bland fynden fanns ett fragment Östersjökeramik, ett fragment svartgods, två fragment äldre rödgods och kalottslag. Lämningarna daterades till sen vikingatid – högmedeltid. Inom Halmstad RAÄ 87, belägen direkt söder om Halmstad RAÄ 45, påträffades en trolig nord-sydlig vägglinje av stolphål, den var 10-15 meter lång och tillhör troligen en byggnad från sen vikingatid-medeltid. (Wranning 2011).

Sammantaget pekar de tidigare undersökningarna på att bosättningar finns från stenålder och framåt inom Halmstad 45. En kontinuerlig bebyggelse kan möjligen ha funnits inom området från yngre järnålder fram till 1560-talets förstörelse. Åtminstone de medeltida lämningarna tycks vara koncentrerade till det stråk där gårdar finns markerade på den äldsta kartan samt området vid Slottsmöllan.

UNDERSÖKNINGSPLANENENS MÅLUPPFYLLELSE

Undersökningen har stort sett genomförts i enlighet med de metoder som beskrevs i undersökningsplanen. Tre undantag gjordes under fältarbetet:

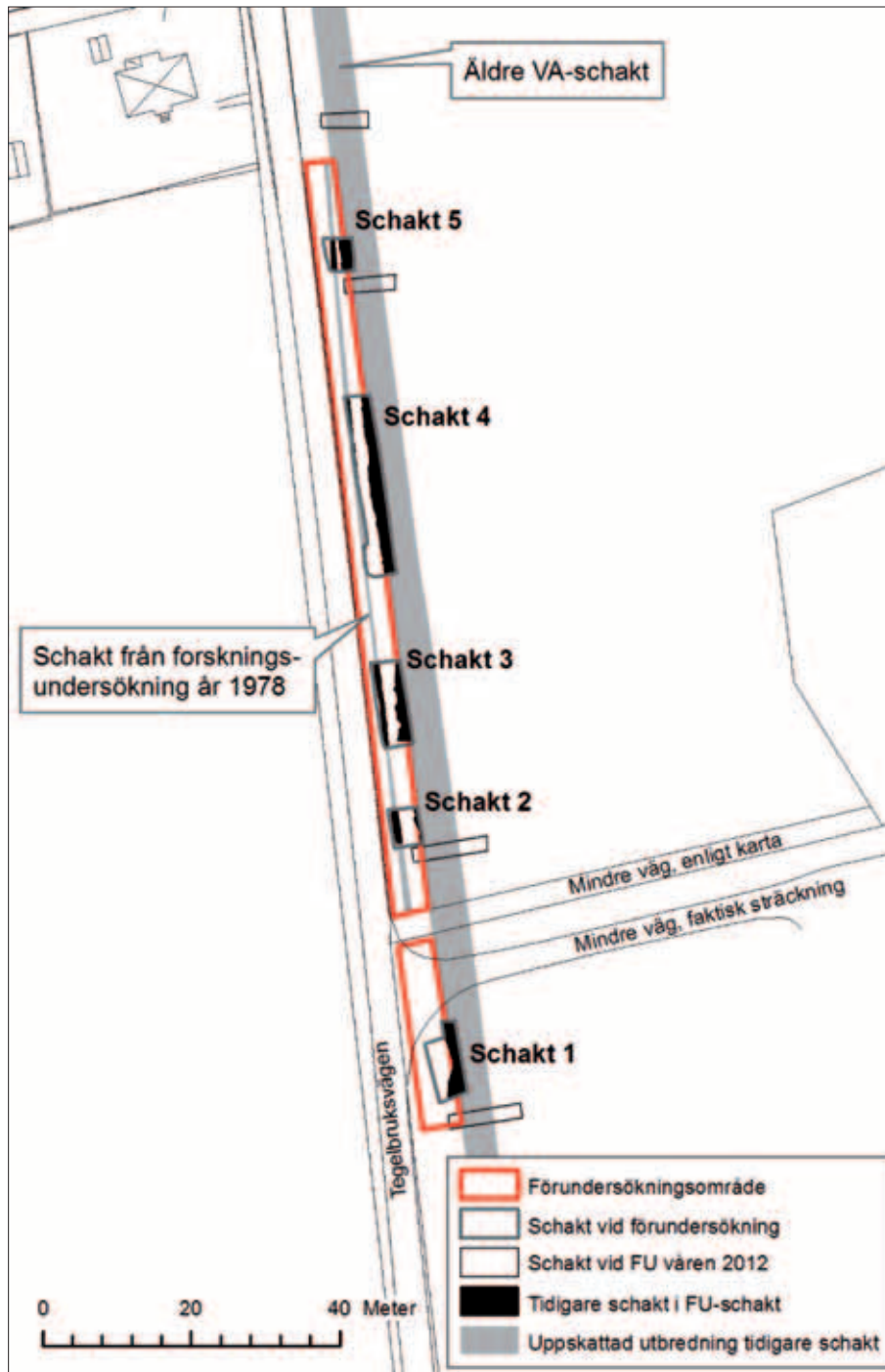
- En mindre yta undersöktes söder om vägen in mot kyrkoruinen än vad som beskrevs i undersökningsplanen. Orsaken till detta var att vägen hade ett felaktigt läge i kartmaterialet och att ytan söder om vägen därmed var betydligt mindre än vad kartan gav sken av.
- I undersökningsplanen beskrevs att initiala sökschakt för att lokalisera läget för 1978 års schakt skulle grävas. Detta kom aldrig att ske utan istället grävdes de planerade fem större schakten direkt. Orsaken till detta var att minska ingreppen i fornlämningen.
- Inga lager grävdes bort med maskin utan endast handgrävning förekom. Orsaken till detta var att minska ingreppen i fornlämningen.

RESULTAT

Totalt fem schakt grävdes inom förundersökningsområdet (figur 2). Matjorden/ploglagret varierade mellan 0,25 och 0,55 meter i tjocklek. I samtliga schakt fanns nedgrävningen för VA-ledning utmed den östra sidan. I schakt 2 till 5 framkom schaktet från 1978 års forskningsgrävning utmed den västra sidan. Mellan dessa schakt och väster om 1978 års schakt fanns bevarade lämningar. I schakt 1 fanns bevarade lager väster om VA-schaktet. I schakt 2 till 5 fanns en lins av ren sand under matjorden mellan 1978 års schakt och VA-schaktet. Vid bygget av VA-ledningen har troligen matjorden avbanats på en yta runt ledningsschaktet och efter bygget lagts tillbaka (figur 3). Denna yta har sträckt sig cirka 0,6-2,3 meter åt väster från VA-schaktets nedgrävningskant, i öster är utbredningen okänd. Detta markingrepp hade skadat de övre delarna av de bevarade lämningarna. Väster om 1978 års schakt fanns lager direkt under matjorden och sannolikt finns även välbevarade lager under Tegelbruksvägen.

En första frostnatt mellan torsdag den 25 oktober och fredag 26 oktober och en påföljande helg med minusgrader stora delar av dygnet medförde att lagren i schakten frös och de översta 5 cm av lagren delvis förstördes. Detta påverkade särskilt lämningarna i schakt 3 där lagren var tunna, i övriga schakt påverkades lagren i mindre utsträckning.

De arkeologiska resultaten av förundersökningen beskrivs nedan översiktligt för varje schakt, för information om enskilda kontexter och lagerföljd se bilaga 1 och 2.

Figur 2. Översikt över förundersökningsområdet med de grävda förundersökningsschakten samt 1978 års schakt och den äldre VA-ledningen. Skala 1:1 000.

Figur 3. Sandlins (S50/51) under matjorden i norra delen av schakt 5. Foto från söder: Mattias Öbrink. (fotonr 2013-1-003)

Schakt 1

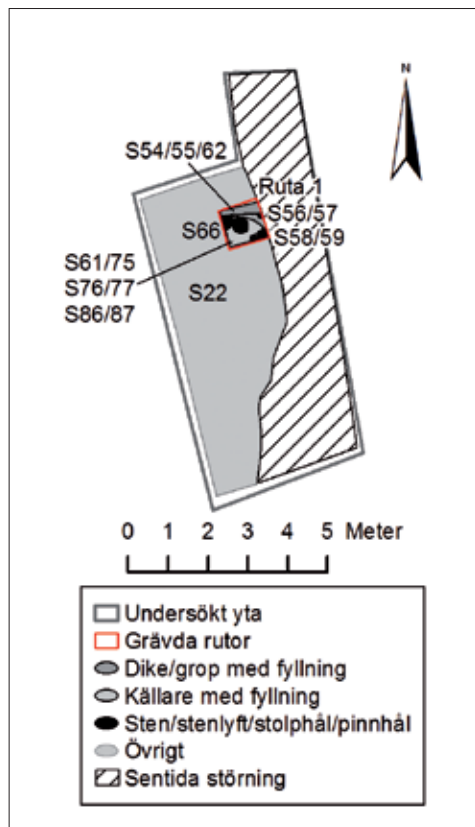
I den norra delen av schaktet fanns kulturlager bevarat (S22). I söder var det bitvis skadat av sentida markingrepp och en större störning sträckte sig här snett över schaktet mot sydväst från VA-schaktet (figur 4 och 5). I den sydvästra delen av schaktet fanns ett lager lera mellan matjorden och kulturlagret, lagret gav intryck av att vara omrört. Den norra delen av VA-schaktet tömdes och den västra profilen ritades. Kulturlagret genom-söktes med metalldetektor. En ruta (Ruta 1) grävdes i kulturlagret.

Kulturlagrets övre delar var något omrörda, men därunder mer intakt. I lagret framkom ben, blysmältor, bränd lera keramik (se nedan). Vid metalldetekteringen framkom indikationer på ytterligare föremål av metall, dessa grävdes dock inte upp.

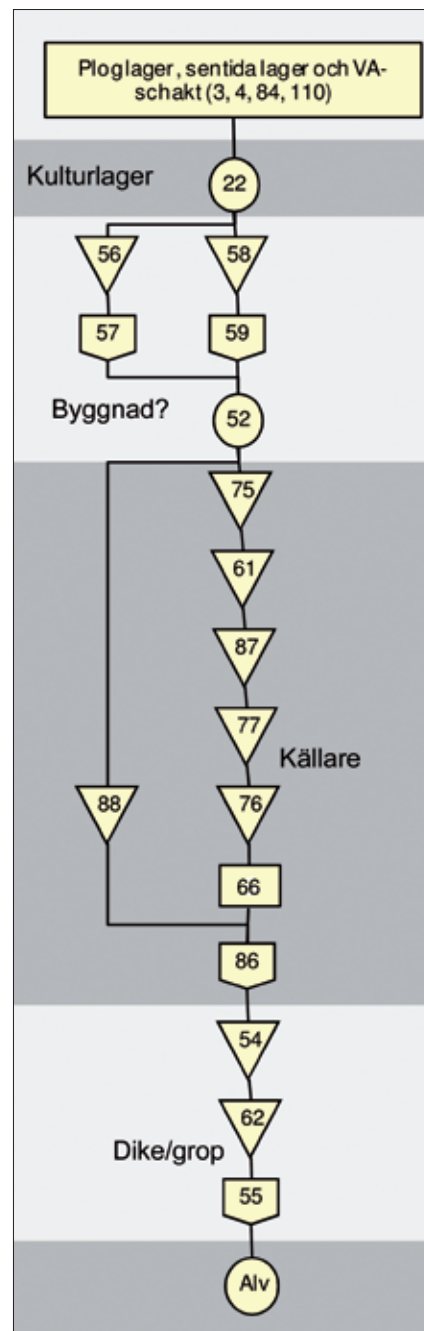
I botten av kulturlagret fanns i Ruta 1 två stenlyft (S56/57 och S58/59) som kan vara rester av bebyggelse på platsen, de var återfyllda med material liknande kulturlagret. Under dessa framkom en rundad sida av en källare (S61/75/76/77/86/87), den sträckte sig vidare åt väster och söder utanför den grävda rutan. Källaren hade fyra tydliga horison-ter som kan utgöra möjliga golvnivåer. Den har därmed successivt fyllts igen. I botten fanns tre stenar utmed den rundade sidan (S66) som utgjort en del av källarens konstruktion (figur 6). I de västra och södra profilerna syntes återfyllning efter att en plankvägg tagits bort (S75), denna har troligen funnits utmed hela källarens rundning. Den

verkar ha anlagts samtidigt som golvnivå 2 eller 3, men antydans fanns att den då ersatt en äldre plankvägg. Jordprover från den understa golvnivån (S76) och återfyllningen över den (S77) skickades för makrofossilanalys.

Källaren hade grävts genom en äldre grop eller dike (S54/55/62) som framkom utmed den norra sidan av rutan, den fortsatte utanför den grävda rutan och kunde även ses i profilen. Den hade två olika fyllningar, i källarens nedgrävningskant fanns avtryck av spadstick (figur 7). Möjligen kan detta vara ett gränsdike i öst-västlig riktning. Fyndmaterialet i fyllningarna i diket/gropen antyder att metallhantverk funnits i närområdet, här fanns även keramik som kan antyda en tidig- eller högmedeltida datering (äldre röd gods och äldre reduktionsbränd keramik).

Figur 4. Schakt 1 med kontexter inklusive sentida störningar. Skala 1:200.

Figur 5. Matris över de stratigrafiska relationerna i schakt 1.

Figur 6. Stenar i botten av källaren. Foto från nordöst: Anna Aulin. (fotonr 2013-1-028)

Figur 7. Spadstick i nedgrävningskant (markerat med pil) för källare genom fyllning i äldre dike. Foto från söder: Anna Aulin. (fotonr 2013-1-020)

Schakt 2

Bevarade kulturlager fanns väster om 1978 års schakt samt mellan detta och det äldre VA-schaktet (figur 8). Det övre kulturlagret (S49) var i öster bortschaktat, troligen i samband med bygget av VA-ledning (S50/51). Under detta fanns ännu ett kulturlager (S109) som var bevarat mellan de båda äldre schakten. 1978 års schakt tömdes delvis och den västra profilen ritades. Flera nedgrävningar med fyllningar kunde ses i profilen. VA-schaktet västra nedgrävningskant rensades fram ned till alven under de lager den skar, detta för att lagerdjup skulle kunna ses. Ingen profil ritades. En ruta (Ruta 6) grävdes i lager S109. Under det relativt tunna lagret fanns alven (grå sand). Kol från en koncentration i det övre kulturlagret skickades för vedar-tsanalys (se nedan och bilaga 5).

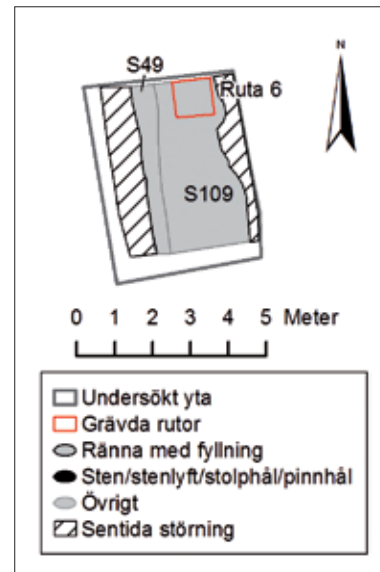
Schakt 3

Bevarade kulturlager fanns väster om 1978 års schakt samt mellan detta och det äldre VA-schaktet. Öster om 1978 års schakt var de översta lagren något bortschaktade troligen i samband med bygget av VA-ledning (S50/51). Den nordligaste delen av 1978 års schakt tömdes, men ingen profil ritades. VA-schaktets västra nedgrävningskant rensades fram ned till alven under de lager den skar, detta för att lagerdjup skulle kunna ses. Ingen profil ritades. Totalt fyra rutor grävdes i lagren i schaktet (Ruta 3-5 och 7).

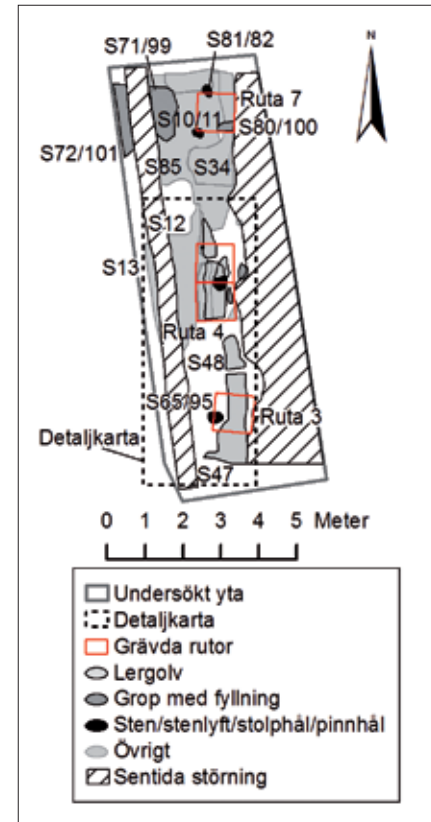
I schaktet fanns flera olika möjliga trampytor, golv och brända lager (figur 9-11). Dessa utgör resterna av minst ett hus (hus 2) men troligen flera olika bebyggelsefaser, se nedan. Lämningarna från en möjlig äldre bebyggelsefas kan ha brunnit varvid de brända lagren i schaktet bildats. Över golvet i hus 2 fanns ett sandlager (S67) som troligen är påfört efter att huset slutat användas. Detta antyder att ytterligare byggnader kan ha uppförts på samma plats, spåren av dessa är dock förstörda vid sentida markgrepp.

Utöver detta fanns gropar, stolphål och lager som inte kunde relateras till någon av bebyggelsefaserna.

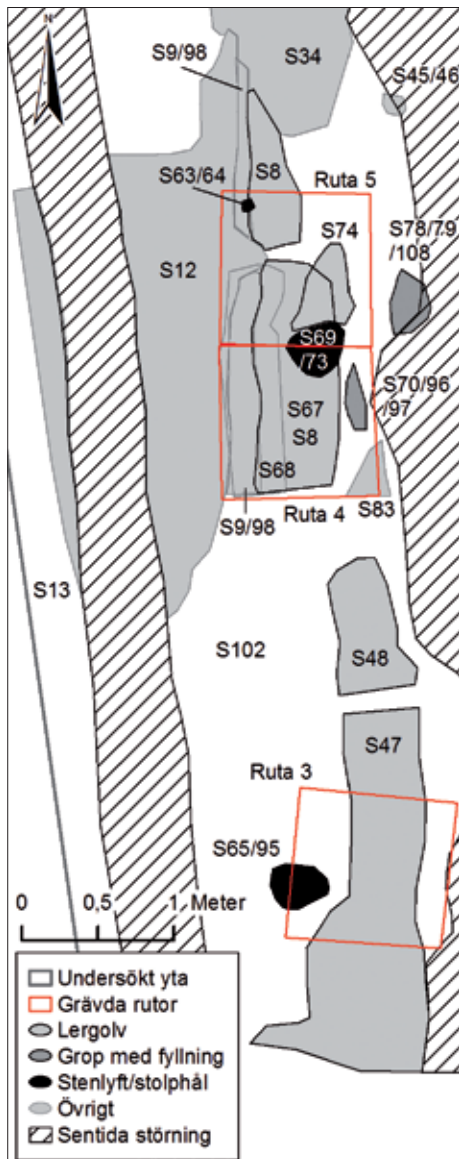
De olika lagren var generellt mycket tunna och den totala lagertjockleken inte mer än cirka 0,15 meter tjock. Därunder var de översta cirka 0,05 m av bottensanden var ”smutsad” av kulturpåverkan.

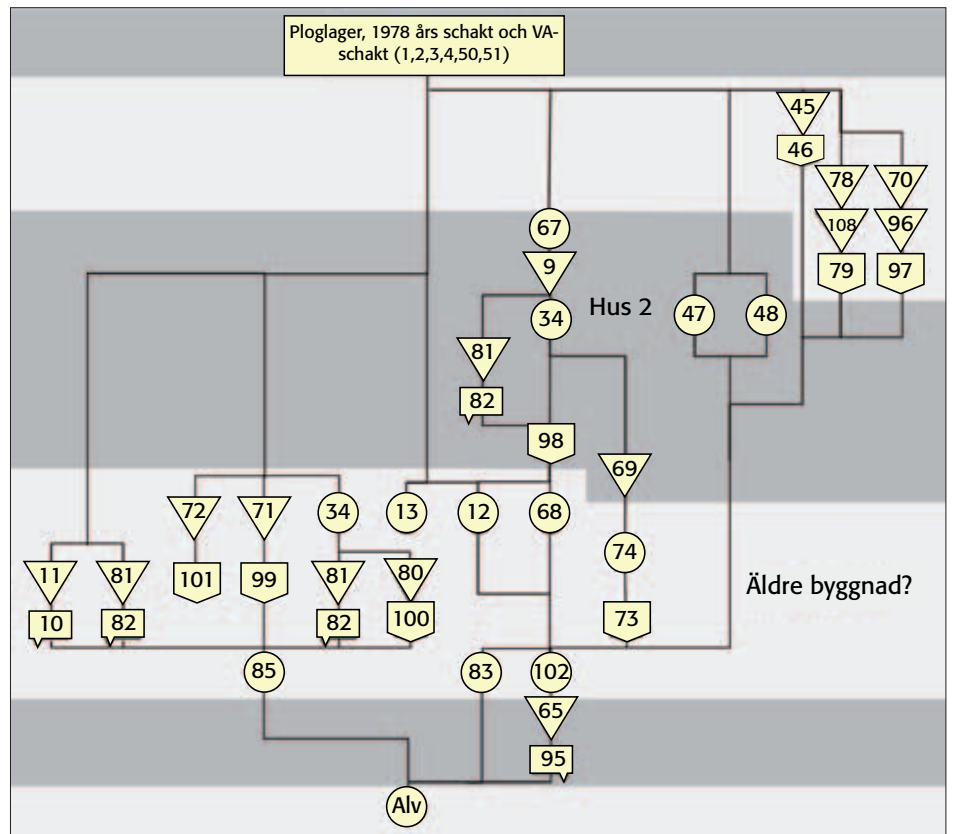
Figur 8. Schakt 2 med kontexter inklusive sentida störningar. Skala 1:200.

Figur 9. Schakt 3 med kontexter inklusive sentida störningar, se även detaljkarta på sidan 16. Skala 1:200.

Figur 10. Detaljkarta över mittenpartiet av schakt 3 med kontexter inklusive sentida störningar. Skala 1:50.

Figur 11. Matris över de stratigrafiska relationerna i schakt 3.

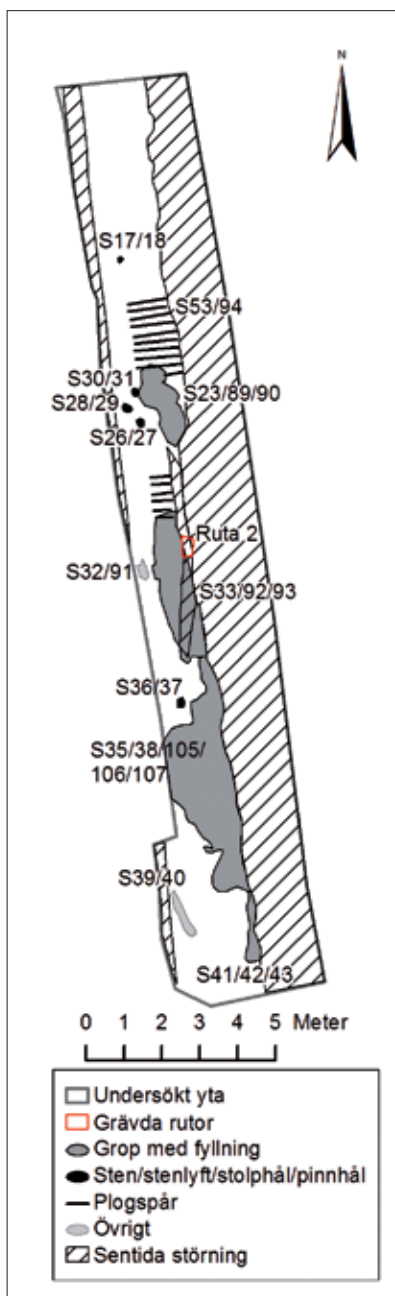
Schakt 4

Bevarade kulturlager fanns väster om 1978 års schakt samt mellan detta och det äldre VA-schaktet (figur 12 och 13). Inga kulturlager fanns bevarade, sannolikt har ytan där schaktet grävdes utgjort krönet av den öst-västligt orienterade höjdsträckning som sträckt sig ut mot kyrkan. Genom plöjning har topografin jämnats ut. De lämningar som fanns här utgör nedgrävningar genom bottensanden och fyllningar i dessa. Fyra stora gropar med flera olika återfyllningar och anläggningar som kan hör till byggnadskonstruktioner påträffades här. En sentida störning (S19/20/21) fanns ytligt i en av groparna. En mindre ruta (Ruta 2) grävdes i störningen och underliggande lager ned till bottensanden. I mitten av schaktet fanns öst-västliga plogspår (S53/94).

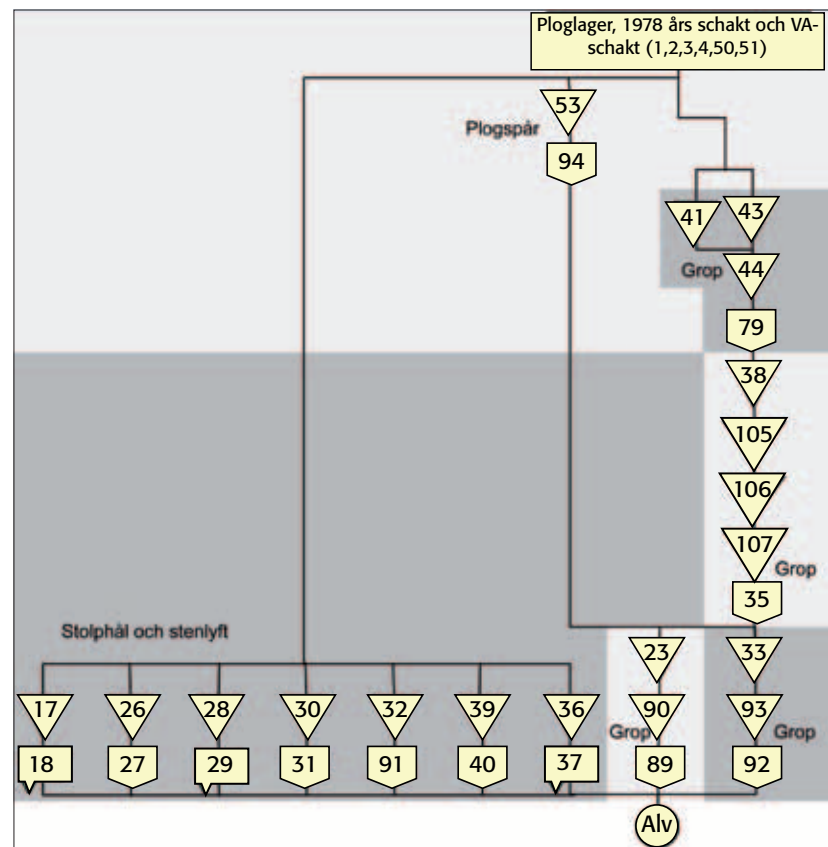
VA-schaktets västra nedgrävningskant rensades fram ned till alven under de lager den skar, detta för att lagerdjup skulle kunna ses. Ingen profil ritades. De påträffade mindre

anläggningarna undersöktes med ett undantag. De utgör stenlyft, stolphål och rännor som kan ha varit delar av olika konstruktioner, dock har inga strukturer kunnat ses. Ingen av groparna undersöktes men då de alla skars av VA-schaktet kunde lagerföljden ses i det schaktets västra profil. I groparna fanns flera fyllningar och nedgrävningarna skar fyllningen i andra gropar. Här finns således spåren av aktiviteter under en längre tid. Plogspåren är troligen sentida, de är dock äldre än bygget av VA-ledningen.

Enstaka fynd framkom i anläggningarna, dessutom framkom indikationer på ytterligare föremål av metall i groparna vid metalledekteringen av ytan, dessa grävdes dock inte upp.

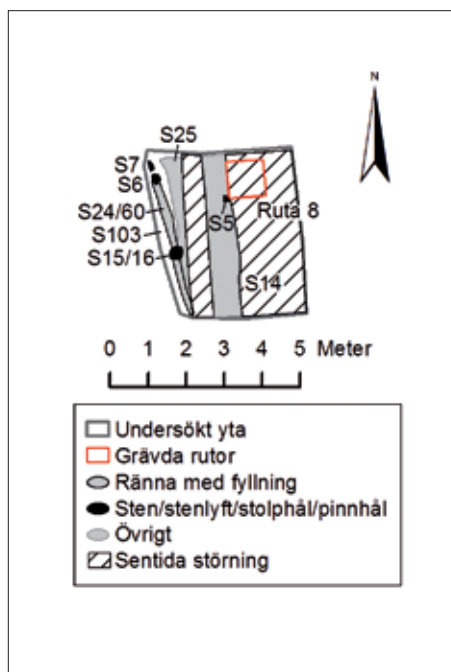
Figur 12. Schakt 4 med kontexter inklusive sentida störningar. Skala 1:200.

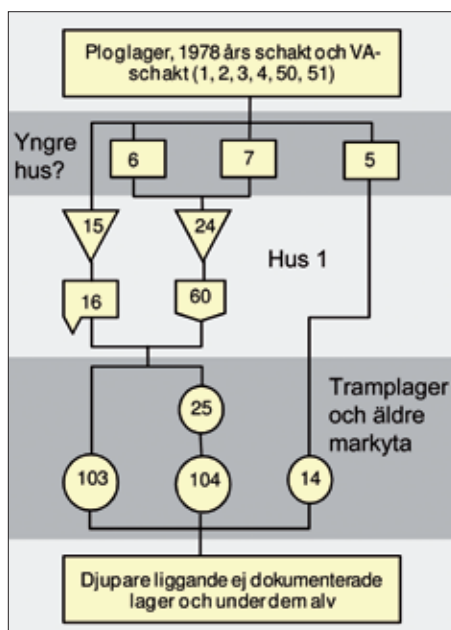
Figur 13. Matris över de stratigrafiska relationerna i schakt 4.

Schakt 5

Bevarade kulturlager fanns väster om 1978 års schakt samt mellan detta och det äldre VA-schaktet (figur 14 och 15). Öster om 1978 års schakt var de översta lagren något bortschaktade troligen i samband med bygge av VA-ledning (S50/51). Schaktet från 1978 års undersökning tömdes och den västra profilen ritades. I den nordvästra delen av VA-schaktet grävdes en ruta (Ruta 8) intill den västra nedgrävningskanten, detta för att lagerdjup skulle kunna ses. Ingen profil ritades. Schaktet grävdes genom den öst-västlig bäckravin som identifierades vid 1978 års undersökning och kulturlagren var som mest 1,3 meter tjocka (figur 16).

Figur 14. Schakt 5 med kontexter inklusive sentida störningar. Skala 1:200.

Figur 15. Matris över de stratigrafiska relationerna i schakt 5.

Figur 16. Anna Aulin dokumenterar profilen i schakt 5. Foto från söder: Mattias Öbrink. (fotonr. 2013-1-001)

Direkt under matjorden fanns tre syllstenar (S5, S6, S7). Under dessa fanns äldre marklager samt bebyggelse lämningar i form av ett stenskott stolphål (S15/16) och en ränna (S24/60) med resterna av en möjlig bränd syllstock. Dessa utgör lämningarna av ett hus (hus 1), se nedan. Kol från den möjliga syllstocken skickades för vedartsanalys och ¹⁴C-datering (se nedan och bilaga 5 och 6). Den visade sig vara av ek med en egenålder av max 100 år. Kolet daterades till perioden 1030-1220 AD (kalibrerat med 2 sigma). Sammantaget blir dateringen mycket grov och ligger någonstans i tidsperioden mellan cirka 1100-1300. Den visar dock att huset hör till den urbana fasen. Flera skärvor keramik (äldre glaserat rödgods och yngre reduktionsbränd keramik) och även brända ben och glas framkom runt hus 1 (se nedan).

Under huslämningen fanns flera horisonter av tramplager (S14 och S104). Under detta fanns ytterligare lager som till stor utgjordes av äldre odlingsjord. Lagren utgör resterna av en successiv igenfyllningsprocess av bäckravinen, troligen under lång tid. I botten av schaktet framkom trattbägarkeramik.

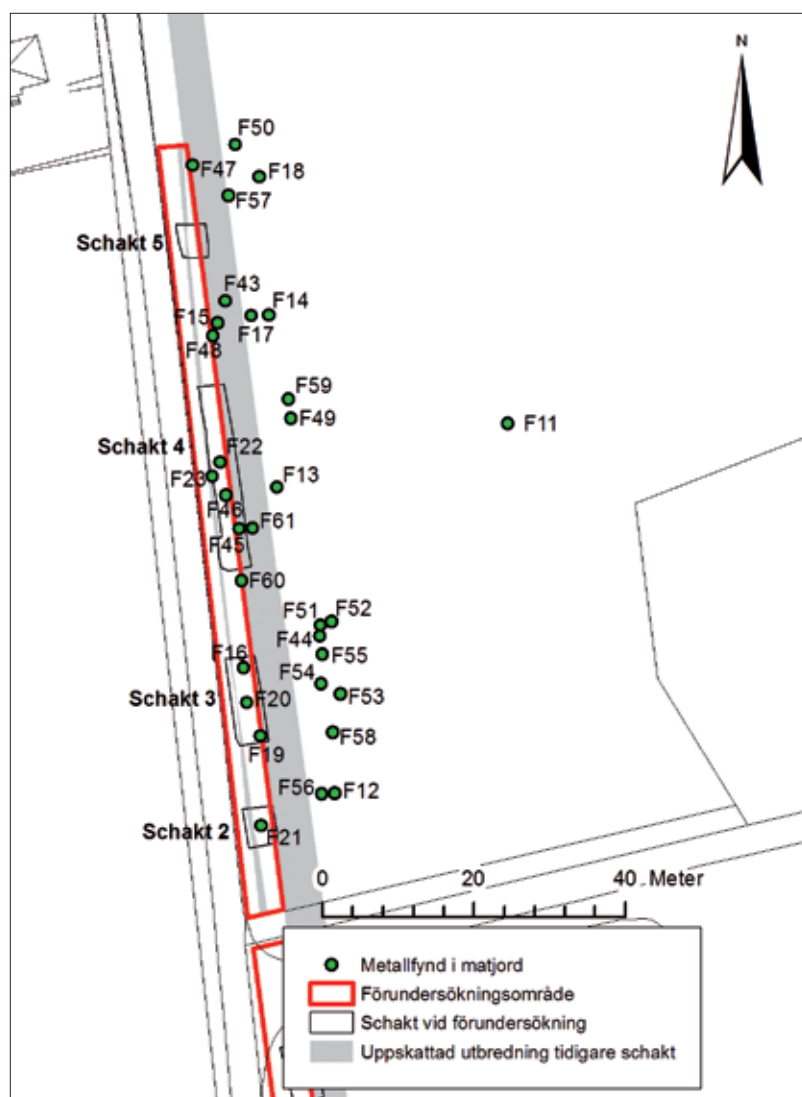
Matjordsfynd

Innan schaktningen metalldetekterades matjorden inom och en bit utanför undersökningsområdet (bilaga 7). Totalt 15 föremål av cu-legering och 16 föremål av bly påträffa-

des (se bilaga 4). Bland föremålen av cu-legering fanns en möjlig del av en tapp (F15), ett hänge med trasig ögla (F16), en sölja (F14), brickor och bleck samt möjlig cu-slagg och oidentifierade föremål. Bland föremålen av bly fanns en konisk sländtrissa av bly (F13) som kan dateras till medeltid, och ett ornerat handtag eller beslag (F12) med inslag av järn (möjligen nitar), övriga blyföremål bestod främst av muskötkulor och smältor. Ett flertal föremål har gallrats (se fyndtabell).

Då de fynd som påträffades vid metalldetekteringen till viss del framkom inom den yta där matjorden tagits bort vid bygget av VA-ledningen är det osäkert varifrån fynden kommer, dock bör den jord som fanns här innan VA-bygget ha lagts tillbaka.

Från matjorden kom även ett fynd av cu-legering som lämnades in av en besökande på grävningen. Det var en lejon tass till gryta eller annat kärl (exempelvis en aquamanile) som tidigare hade hittats ytligt i ploglagret cirka 20 meter nordväst om kyrkogården. Fyndet mättes in och registrerades (F11).

Figur 17. Karta visande undersökningsområdet, grävda schakt och tidigare grävt område samt metallfynd i matjorden. Skala 1:1 000

Fynd i arkeologiska kontexter

Metaller

Även lagren under matjorden metalldetekterades. Här framkom två nitplattor av järn (F24, F28), en nit (F7) och ett beslag (F26) av järn samt blysmältor i kulturlagret i schakt 1 (S22). I 20 fall grävdes inte de möjliga fynd som detekteringen påvisade upp. Positionen för detektorutslagen mättes dock in. Sex av utslagen kom i den södra delen av schakt 4, ett i den norra delen av schakt 2 och resterande i kulturlagret (S22) i schakt 1 (figur 18 och 19).

Bränd lera

Bränd lera som kan komma från ugnsväggar framkom i fyllningen i diket eller gropen (S54) och i kulturlagret (S22) i schakt 1. I fyllningen i diket/gropen fanns även en sintrad möjlig degel eller infodring i ugn (F33).

Ben

Obränt ben som kluvits framkom i kulturlagret i schakt 1. Små fragment av bränt ben fanns i fyllningen i stolphålet (S15) i hus 1 och i fyllningen i diket eller gropen (S54) i schakt 1.

Flinta

Fyra avslag/avfall av flinta framkom, tre av dessa fanns i ett lager av äldre markhorisont eller odlingsjord i profilen i schakt 5.

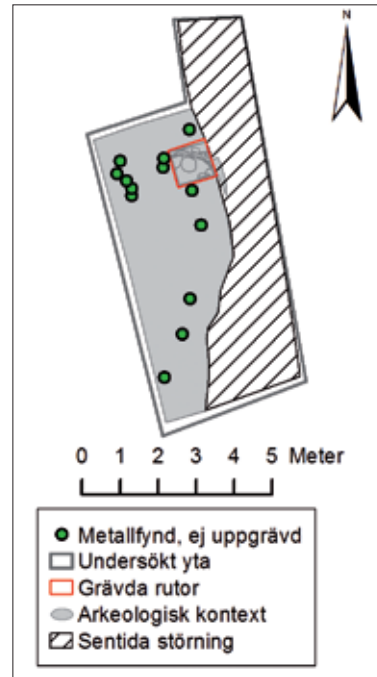
Glas

Ett fragment av ett glaskärl (F41) framkom i fyllningen i stolphålet i hus 1, det kan vara en del av mynningen eller foten.

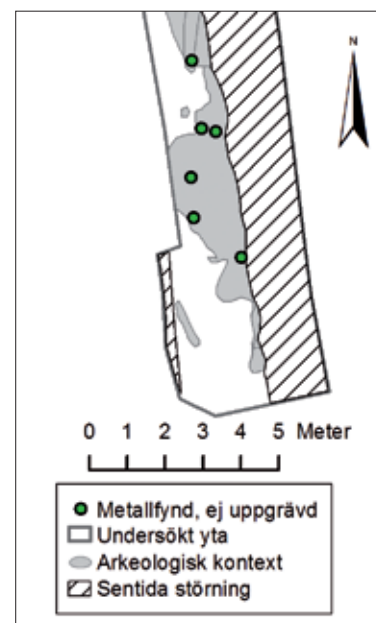
Keramik

I diket/gropen i schakt 1 framkom äldre reduktionsbränd keramik (F2, F3) och äldre rödgods (F34). I kulturlagret i schakt 1 fanns protostengods (F31).

Intill hus 1 i schakt 5 framkom yngre reduktionsbränd keramik (F1, F37). I återfyllningen i stolphålet i hus 1

Figur 18. Metalldetektorutslag i kontexterna under matjorden i schakt 1. Skala 1:200.

Figur 19. Metalldetektorutslag i kontexterna under matjorden i södra delen av schakt 4. Skala 1:200.

(S15) fanns en skärva äldre glaserat rödgods (F35). I lagren i botten av svackan i schakt 5 fram framkom en skärva trattbägarekeramik (F4). Tre avslag/avfall av flinta framkom i ett äldre matjordslager i schakt 5.

Några av fynden illustrerar hur ytan påverkats under senare tid. I lerlagret över kultur-lagret (S22) i schakt 1 framkom en del av ett glaserat fat från 1600-tal eller senare (F40). I den södra delen av schakt 4 framkom ett lösfynd av en liten skärva fajans (F42) i alven.

Slagg

Slagg framkom i fyllningen i diket/gropen i schakt 1 och ytligt i fyllningen (S38) i en av groparna i schakt 3. I matjorden framkom dessutom cu-slagg (F22).

Analyser

Makrofossilanalyser

Tio jordprover skickades för makrofossilanalys. Av dessa samlades 8 prover in vid höstens förundersökning, de övriga 2 jordproverna samlades in vid 1978 års forskningsundersökning (tabell 1 och 2). Proverna från 1978 års undersökning hade legat magasinerade hos Hallands läns museer och skickades som ett test för att klargöra om något analyserbart material fanns kvar, något som vid ett positivt resultat skulle kunna öppna för att fler prover insamlade vid äldre undersökningar skulle kunna skickas framöver. Analyserna var inte klara vid skrivandet av denna rapport.

Tabell 1. Skickade makroprover från 2012 års förundersökning.

Prov	Kontext	Typ	Kommentar
881	36	Fyllning i stolphål	
1213		Älde odlingslager i schakt 5	Lager under tramplager
1214		Älde odlingslager i schakt 5	Botten av svackan
1216	25	Älde odlingslager i schakt 5	Direkt under/intill hus 1
1341	15	Fyllning i stolphål	Hus 1. 1400-1500-tal?
1547	8	Golvlager	Hus 2
1655	76	Golv i källare	I källare
1656	77	Fyllning över golv i källare	I källare

Tabell 2. Skickade makroprover från 1978 års forskningsundersökning

Prov	Typ	Kommentar
79	Undre kulturlager	Från profilen
82	Övre kulturlager	Från profilen

Vedartsanalyser

Två kolprover skickades för vedartsanalys (tabell 3 och bilaga 5). Ett prov kom från den möjliga syllstocken i hus 1 (ränna S24/60), det andra var insamlat i en kolkoncentration i det övre kulturlagret i schakt 2 (S49).

Tabell 3. Analyserade kolprover.

Prov	Kontext	Vedart	Kommentar
P1317	S24	Ek	Äldre stammar, kol med en egenålder på max 100 år valdes för ¹⁴ C-datering
P1770	S49	Bok, Ek	Bok från äldre stammar, ek från äldre och yngre stammar

Datering

Ett kolprov skickades för ¹⁴C-datering (tabell 4 och bilaga 6). Ytterligare dateringar kommer att göras på lämpligt växtmaterial från makrofossilanalyserna. Här kommer förhoppningsvis ett eller flera av golvlagren i källaren i schakt 1 samt kanske någon eller några av bebyggelsefaserna i schakt 3 och 5 kunna dateras.

Tabell 4. ¹⁴C-datering.

Prov	Kontext	Kol från	Lab nr	¹⁴ C-ålder	Kalibrerat 1s	Kalibrerat 2s	Övrigt
PK1317	S24	Ek	Beta-338316	900 ± 30	1050-1090, 1120-1140, 1150-1170 AD	1030-1220 AD	Trä med egenålder max 100 år

TOLKNINGSFÖRSLAG

I alla grävda schakt framkom lämningar i form av kulturlager eller anläggningar. Omfattningen var dock mycket olika mellan de olika schakten. Detta bör främst återspegla skillnaderna i den ursprungliga topografin med en svag höjdrygg i mitten och djupare liggande områden norr och söder om denna, där de högre liggande delarna blivit mer skadade av plöjning. I viss utsträckning kan det dock även spegla bebyggelsens karaktär och intensitet; de två schakt som låg på krönet av den svaga höjdryggen uppvisade mycket olika lämningar. I schakt 3 tycks bebyggelse ha funnits under längre tid medan det i schakt 4 framkom gropar som kan vara spår av olika aktiviteter. Lämningarna i schakt 3 kan ha varit belägna i närheten av en väst-östlig gata som sträckt sig mot kyrkan och varit kantad av bebyggelse, området vid schakt 4 kan vara delar av tomtmark längre från gatan.

Möjliga hus och tomter.

Rester av minst två byggnader påträffades, hus 1 och hus 2 (tabell 5). Lämningarna var fragmentariska och innehöll endast delar av golv eller vägglinjer, husens funktion, utbredning och datering är därför osäker. Av dessa har endast hus 1 kunnat ges en datering, som om än grov hör till den urbana fasen. Utöver dessa fanns lämningar som kan ha ingått i byggnader, stolphål, stenlyft och stenar fanns i alla schakt utom schakt 2. I

schakt 1 kan källaren ha legat i en byggnad, likaså kan stenlyften under kulturlagret ha tillhört en byggnad. I schakt 3 bör stenlyftet och fragmentet av lergolv under hus 2 ha ingått i bebyggelse, även stolphålen och de brända lagren i den norra delen av schaktet kan höra till bebyggelse. I schakt 5 fanns möjliga syllstenar liggande över hus 1. Denna byggnad kan ha tillhört en senare del av den urbana fasen eller möjligen det rurala skedet efter att staden hade flyttats.

Tabell 5. Hus 1 och 2.

Hus	Datering	Påträffade lämningar	Stratigrafiska objekt	Orientering	Kommentar
1	1200-tal	Ca 3,8 m lång del av vägglinje med plats för syllstock och stolphål	15/16, 24/60	NV-SÖ	Syllstock av ek, har ¹⁴ C-daterats
2		Ca 2,85 m lång del av V vägglinje med plats för syllstock och öster om detta lergolv	8, 9, 47, 48, 63, 64, 98	N-S	Vid 1978 års undersökning framkom ett stolphål som kan tillhöra hus 2 i den östra schaktkanten

Inga säkra tecken tomtindelning påträffades. Däremot kan diket i schakt 1 möjligen ha varit ett gränsdike i öst-västlig riktning. I schakt 3 fanns en antydning till att lämningarna var orienterade i nord-sydlig riktning. I schakt 4 och 5 fanns en antydning till en nordväst-sydöstlig orientering på lämningarna.

Även vid 1978 års undersökning påträffades fragment av byggnader och möjliga tomtgränser. Sammantaget tycks de påträffade lämningarna vara orienterade i flera olika riktningar och ligga på olika nivåer i lagerföljden. Observationerna antyder att bebyggelsen och tomtindelningen varit oregelbunden, men så pass stabil att flera faser av bebyggelse kan ha funnits på samma plats.

Olika aktiviteter

I fyllningarna i diket eller gropen i schakt 1 fanns fyndmaterial (slagg, bränd lera, möjlig degel) som antyder att metallhantverk funnits i närheten. De stora groparna i schakt 4 kan vara delar av en aktivitetsyta, det är dock osäkert vilka dessa aktiviteter varit.

Datering av lämningarna

I några fall finns möjliga dateringar för de olika händelserna. De djupaste lagren i schakt 5 hör till neolitisk tid och ger tillsammans med tidigare spridda förhistoriska dateringar i närområdet en bra bild hur länge olika aktiviteter funnits i området. Av de medeltida aktiviteterna kan dike eller grop S54/55/62 tillhöra det äldsta skedet av bebyggelsen på platsen. Keramiken ger i väntan på möjliga ¹⁴C-dateringar en antydning om att diket eller gropen kan vara tidig- eller högmedeltida. Efter att denna slutade användas har källaren anlagts. Källaren bör höra till den urbana fasen.

Hus 1 hör till den urbana fasen. Under huset fanns flera skikt av möjliga tramplager som kan vara från tidig medeltid och tiden dessförinnan. Redan innan detta hade bäckravinen fyllts igen helt, en process som sannolikt pågått under en mycket lång tid. Över hus 1 fanns syllstenar som möjligen hör till en senare del av den urbana fasen el-

ler det rurala skedet efter att staden hade flyttats. Det går inte att avgöra om den yngre reduktionsbrända keramiken hör till samma skede som hus 1 eller senare.

I det historiska fyndmaterialet finns en spännvidd mellan den tidigmedeltida äldre reduktionsbrända keramiken i dike eller grop S54/55/62 och det glaserade yngre rödgodset från 1600-1800-tal i lerlagret direkt över kulturlagret i samma schakt.

Sammantaget framkom lämningar främst från vad som bedömts som den urbana fasen, med några få äldre och yngre inslag.

PLATSENS KUNSKAPSPOTENTIAL

De lämningar som finns inom det undersökta området kan ge ytterligare kunskaper om det äldsta Halmstad. Här finns möjligheter att komplettera den bild som finns från de tidigare undersökningar som gjorts på olika platser inom fornlämningen. Att genomföra en undersökning med en fältmetodik som lägger fokus på olika kontexter och dessas utbredning i plan kan komma att ge en annan bild än de tidigare undersökningar där fokus främst lagts på dokumentation av profiler.

Förslag på inriktning för en särskild undersökning.

1. Rumslig organisation. Vid tidigare undersökningar har rester av bebyggelse och möjliga tomtgränser påträffats. Den fosfatkartering som genomfördes under 1970-talets mitt ger tillsammans med keramiken en antydning om bebyggelsens utbredning och expansion (jämför med Augustsson 1980). Totalt sett är dock lite känt om platsens rumsliga struktur. En inriktning vid en särskild undersökning är att spåra den rumsliga strukturen med tomter, kommunikationsstråk (gator), bebyggelse och olika socio-ekonomiska zoner inom området.

2. Ekonomisk och social förändring. I Medeltidsstaden konstaterades att ingen strukturell förändring av ekonomin kan ses i samband med urbaniseringen utan de redan existerande näringarna fortsätter, om än möjligen mer intensivt. Samtidigt visar keramikmaterialet på ökade kontakter med omvärlden (Augustsson 1980). En inriktning vid en särskild undersökning är därför att studera förändringar av ekonomiska och social förhållanden över tid. Här kan även olika naturvetenskapliga analyser av jordprover och keramik bidra till att svara på frågeställningarna.

ÅTGÄRDSFÖRSLAG

Kulturmiljö Halland förordar att de lämningar som framkom inom det undersökta området undersöks om de berörs av planerat markarbete. Lämningarna bedöms kunna ge ytterligare värdefull kunskap om platsen för det äldsta Halmstad. De är även tydliga rent visuellt och ligger väl till ur tillgänglighetshänsyn. Lämningarna bedöms därför ha en hög vetenskaplig och pedagogisk potential.

REFERENSER

- Augustsson, J-E. 1980. *Halmstad. Medeltidsstaden 20*. Riksantikvarieämbetet och Statens Historiska Museer Rapport. Stockholm.
- Bjuggner, L. 2001. *Ny teknik i gammal stad. Antikvarisk kontroll 2000. Halmstad, Halmstad 9:16, RAÄ 45*. Hallands läns museer, Landsantikvarien. Arkivrapport. Halmstad.
- Bjuggner, L. 2012. *Att fastställa läget på en VA-ledning. Arkeologisk förundersökning 2012. Halland, Halmstad stad, Halmstad 9:11, 9:16, 9:33 och 9:61*. Förenklad rapport och slutredovisning. Kulturmiljö Halland. Halmstad
- Bjuggner, L. manus. *Övraby - Det äldsta Halmstad. Ett medeltidsarkeologiskt forskningsprojekt*. Basrapport från undersökningarna 1978.
- Borna, H. 1987. *Halmstad Övraby. Arkeologisk undersökning*. Hallands läns museer, uppdragsverksamheten Halmstad. Halmstad.
- Fors, T. & Westergaard, B. 1998. *RAÄ 45. Boplatser vid Övraby – undersökningar från Slottsmöllans tegelbruk 1991-92*. Arkeologiska rapporter från Hallands läns museer 1998:1. Halmstad.
- Hedin, H. 1967. *Kärleken - Torp och stadsdel. Föreningen Gamla Halmstads årsbok 1967*. Halmstad.
- Håkansson, A. 2003. *Rapport. Halmstad 9:43. Arkeologisk förundersökning, Halmstad RAÄ 45*. Hallands läns museer, Landsantikvarien. Arkivrapport. Halmstad.
- Salvén, E. 1937. *Övraby kyrka. Vår bygd 1937, s.25-37*.
- Svensson, M. 2006. *Fjärrvärmeledning på Kärleken. Arkeologisk förundersökning 2006. Halland, Halmstad, Halmstad 9:11 och 9:80*. Kulturmiljö Halland. Halmstad
- Tilly, A. 1983. *Halmstad stad, Tegelbruksvägen*. Arkeologisk undersökning 1983. Stiftelsen Hallands läns museers uppdragsverksamhet. Halmstad.
- Westergaard, B. 1986. *Halmstad Övraby. Arkeologisk undersökning*. Hallands läns museer, uppdragsverksamheten Halmstad. Halmstad.
- Wranning, P. 2011. *Slottsmöllans Tegelbruk. Arkeologisk utredning och förundersökning. Halland, Halmstad, Halmstad 9:173, Raä 45 och Raä 87*. Arkeologiska rapporter från Hallands läns museer. Halmstad.

TEKNISKA OCH ADMINISTRATIVA UPPGIFTER

Länsstyrelsens dnr:	431-4744-12
Kulturmiljö Hallands dnr:	2012-297
Uppdragsgivare:	Laholmsbuktens VA, Box 246, 301 06 Halmstad
Utförandetid:	2012-10-24 – 2012-11-02
Projektledare:	Mattias Öbrink
Fältpersonal:	Anna Aulin och Mattias Öbrink
Konsulter:	Bröderna Davidssons Åkeri AB (grävmaskin), Hyrtab maski- nuthyrning (etablering), Jonas Paulsson (metalldetektering), Mats Regnell, Inst. för naturgeografi och kvartärgeologi, Stock- holms universitet (makrofossilanalys), Thomas Bartholin, Wen- torf bei Hamburg, Tyskland (vedartsanalys), Studio Väst- svensk konservering (konservering), Beta analytic Inc., Miami, USA (¹⁴ C-analys)
Fastighet:	Halmstad 9:16 och 9:61
RAÄ nummer:	Halmstad 45
Koordinatsystem:	SWEREF 99 13:30
Höjdsystem:	RH 2000
Undersökt yta:	207 m ²
Dokumentation:	Samtliga schakt, kontexter och prover samt refe- renspunkter för ritningar är inmätta digitalt inom ra- men för Intrasis Version 2:0 (<i>Halmstad2012297F</i>). Foton har nummer 2013-1-001 till 2013-036 och ritningar har HMAK 4395. Allt dokumentationsmate- rial förvaras i Kulturmiljö Hallands arkiv.
Fynd:	I väntan på fyndfördelning har fynden tilldelats accessionsnummer HM 28 693.
Datering:	Tidigmedeltid – nyare tid.

BILAGOR

Bilaga 1

Fyndlista

Accessionsnummer: HM 28 693
Landskap: Halland
Socken: Halmstad
Fastighet: Halmstad 9:16 och 9:61
RAÄ: Halmstad 45

Förundersökning utförd: 2012

Fyndnummer	Material	Sakord	Vikt (g)	Antal	Fyndstatus	Kommentar	Kontext
1	Keramik	Kärl	63	4		Yngre reduktionsbränt gods. Del av mynning, utåtsvängd	103
2	Keramik	Kärl	17	3		Äldre reduktionsbränt gods. Del av mynning, inåtsvängd	54
3	Keramik	Kärl	13	1		Äldre reduktionsbränt gods. Del av buk	54
4	Keramik	Kärl	15	1		Trattbägarkeramik. Del av buk	Från L7 i schakt 5
5	Slagg	Järnhaltig slagg	71	2			38
6	Slagg		170	2			54
7	Järn	Nit	26	1			54
8	Flinta	Avslag/avfall	22	1		Bränd	54
9	Bränd lera	Ungsvägg	20	7			54
10	Bränt ben	Avfall	1	2			54
11	CU-leg	Föremål	118	1		Lejontass till gryta/kärl. Upphittad och inlämnad av Jan-Olof Johansson, Hålan	
12	Bly	Föremål	1	15	På konservering	Handtag el. beslag inslag av järn	Metallde- tektorfynd matjord

Fyndnummer	Material	Sakord	Vikt (g)	Antal	Fyndstatus	Kommentar	Kontext
13	Bly	Föremål	13	1	På konservering	Sländtrissa, konisk. Ornerad	Metallde- tektorfynd matjord
14	CU-leg	Sölja	10	1	På konservering	Del av förmål	Metallde- tektorfynd matjord
15	CU-leg	Föremål	14	1	På konservering	Del av tapp. Har suttit på annat föremål	Metallde- tektorfynd matjord
16	CU-leg	Hänge	5	1	På konservering	Del av hänge med trasig ögla	Metallde- tektorfynd matjord
17	CU-leg	Bricka	4	1			Metallde- tektorfynd matjord
18	CU-leg	Bleck	2	1			Metallde- tektorfynd matjord
19	CU-leg	Föremål	1	1	Helt gallrat	Oidentifierat	Metallde- tektorfynd matjord
20	Bly	Muskötkula	9	1			Metallde- tektorfynd matjord
21	CU-leg	Smälta	9	1	Helt gallrat		Metallde- tektorfynd matjord
22	CU-leg	Smälta	38	1		CU-slagg	Metallde- tektorfynd matjord
23	CU-leg	Föremål	29	1	Helt gallrat	Föremål i sintrad lera med grus	Metallde- tektorfynd matjord
24	Järn	Nitplatta	9	1	Helt gallrat		Detektorfynd alv
25	Järn	Föremål	13	1	Helt gallrat	Sintrad sand med järnföremål	39
26	Järn	Beslag	4	1	Helt gallrat	Böjt beslag	36
27	Bly	Smälta	1	1	Helt gallrat	Blylegering	22
28	Järn	Nitplatta	6	1	Helt gallrat	Nitplatta?	25
29	Ben	Avfall	2	1	Helt gallrat	Ben som kluvits	22
30	Bly	Smälta	28	1			22
31	Keramik	Kärl	6	1		Protostengods. Del av buk	22
32	Bränd lera	Ungsvägg	10	3			22
33	Bränd lera	Degel?	42	1		Sintrad, degel eller infodring	62
34	Keramik	Kärl	14	1		Oglaserat rödgods. Del av buk	62

Fyndnummer	Material	Sakord	Vikt (g)	Antal	Fyndstatus	Kommentar	Kontext
35	Keramik	Kärl	2	1		Äldre glaserat rödgods	15
36	Bränt ben	Avfall	1	3			15
37	Keramik	Kärl	4	1		Yngre reduktionsbränt gods. Del av buk. Osäker, kan även vara förhistorisk	103
38	Flinta	Avslag/avfall	36	3			Äldre mark-/odlingsyta i schakt 5, L3 på profil
39	Keramik	Kärl	19	3		Yngre reduktionsbränt gods. Del av buk	Ytligt i matjord/upplöjt
40	Keramik	Fat	39	1		Yngre glaserat rödgods. Del av kant	I lera över S22
41	Glas	Kärl	2	1		Del av mynning eller fot	15
42	Keramik	Fat	1	1	Helt gallrat	Fajans. Blå/vit glasyr	I alv i schakt 4
43	CU-leg	Föremål	6	1	Helt gallrat	T-formad del av föremål	Metalldetektorfynd matjord
44	Bly	Smälta	5	1	Helt gallrat		Metalldetektorfynd matjord
45	Bly	Smälta	18	1	Helt gallrat		Metalldetektorfynd matjord
46	Bly	Muskötkula	10	1			Metalldetektorfynd matjord
47	CU-leg	Föremål	4	1		Del av föremål	Metalldetektorfynd matjord
48	Bly	Muskötkula	8	1			Metalldetektorfynd matjord
49	Bly	Smälta	2	1	Helt gallrat		Metalldetektorfynd matjord
50	Bly	Smälta	30	1	Helt gallrat		Metalldetektorfynd matjord
51	Bly	Smälta	26	1	Helt gallrat		Metalldetektorfynd matjord

Fyndnummer	Material	Sakord	Vikt (g)	Antal	Fyndstatus	Kommentar	Kontext
52	Bly	Smälta	2	1	Helt gallrat		Metallde- tektorfynd måjord
53	Bly	Bleck	6	1	Helt gallrat		Metallde- tektorfynd måjord
54	Bly	Smälta	7	1	Helt gallrat		Metallde- tektorfynd måjord
55	Bly	Smälta	3	1	Helt gallrat		Metallde- tektorfynd måjord
56	Bly	Muskötkula	9	1			Metallde- tektorfynd måjord
57	Bly	Muskötkula	9	1			Metallde- tektorfynd måjord
58	CU-leg	Föremål	8	1		Smält lera med nitar/spikar i cu-leg	Metallde- tektorfynd måjord
59	CU-leg	Bleck	1	1		Sammanfogade vikta bleck	Metallde- tektorfynd måjord
60	CU-leg	Föremål	2	1		Del av kärl/buk med vulst	Metallde- tektorfynd måjord
61	CU-leg	Föremål	3	1		Del av oidentifierat föremål	Metallde- tektorfynd måjord

Bilaga 2

Kontexttabell

Id	Typ	Undersökt	Form	Storlek (m)	Djup/höjd (m)	Beskrivning	Fynd	Kontextuell relation	Kommentar
1	Fyllning	Delundersökt	Avlång	82,00x0,50-0,80	2,00	Schakt från 1978 års arkeologiska undersökning. Återfyllt med blandade massor		Fyllning i 2	Storleken avser den undersökta ytan
2	Nedgrävning	Delundersökt	Avlång	82,00x0,50-0,80	2,00	Schakt från 1978 års arkeologiska undersökning. Lodräta sidor		Fyllt med 1. Skär äldre lager	Storleken avser den undersökta ytan
3	Fyllning	Delundersökt	Avlång	116,00x0,30-2,55		Schakt för VA-ledning från 1967, återfyllt med sand och enstaka lagerrester		Fyllning i 4	Storleken avser den undersökta ytan
4	Nedgrävning	Delundersökt	Avlång	116,00x0,30-2,55		Schakt för VA-ledning från 1967, ojämn böljande nedgrävningskant, sluttande till lodrät sida		Fyllt med 3. Skär äldre lager	Storleken avser den undersökta ytan
5	Sten		Rektangulär	0,15x0,15	0,20	Möjlig syllsten		Över 14	Formad/grovt huggen
6	Sten		Rund	0,25x0,23	0,15	Möjlig syllsten		Över 24	
7	Sten		Rundad	0,26x0,12	0,15	Möjlig syllsten		Över 103	Delvis utanför schaktet i V
8	Lager	Delundersökt	Rektangulär	2,65x0,55	0,05	Gråbrun till mörkgrå sandig lera		Över 69. Under 9	Golvlager i hus
9	Fyllning	Delundersökt	Avlång	2,85x0,20	0,08	Mörkgrå till brunsvart sand. I S del delvis med fyllning av grå sand		Fyllning i 98. Över 8. Under 67	Återfyllning i ränna, troligen efter att syllstock tagits bort
10	Fyllning	Ja	Rund	0,28	0,28	Svartbrun sand med kol. Återfyllning efter att stolpe tagits bort		Fyllning i 11	Fyllningen liknar 12
11	Stolphål	Ja	Rund	0,28	0,28	Lodräta sidor och plan botten		Fyllt med 10. Skär 85	

Id	Typ	Undersökt	Form	Storlek (m)	Djup/höjd (m)	Beskrivning	Fynd	Kontextuell relation	Kommentar
12	Lager	Delundersökt	Oregelbunden	3,90x0,95	0,08	Svartbrun sand med kol		Skuren av 98	Ger bränt intryck. Samma som 13
13	Lager	Nej, profil i 1978 års schakt	Oregelbunden	2,70x0,20		Svartbrun sand med kol		Skuren av 2	Ger bränt intryck. Samma som 12. Fortsätter utanför schaktet i V
14	Lager	Nej, profil i 1978 års schakt	Rektangulär	4,30x0,80		Grå sand med fläckar av brungrå sand			Det översta av flera tramplager. Fortsätter åt N och S utanför schaktet, samma lager som 104 (se profilitning). Skuren av VA-schakt och 1978 års schakt
15	Fyllning	Ja	Oval	0,40x0,33	0,50	Mörk brungrå sand, stenar. Återfyllning efter att stolpe tagits bort	F35, F36, F41	Fyllning i 16	Fyllning i stenskott stolphål
16	Stolphål	Ja	Oval	0,40x0,33	0,50	Lodräta sidor och skålad botten		Fylld med 15. Grävd genom 25	Stenskott stolphål
17	Fyllning	Ja	Rund	0,10	0,12	Mörk brungrå sand. Återfyllning efter att pinnen tagits bort		Fyllning i 18	
18	Pinnhål	Ja	Rund	0,10	0,12	Sluttande sidor spetsig botten. Pinnen har slagits ned		Fylld med 17. Grävd genom alven	
19	Fyllning	Ja	Avlång	5,40x0,35	0,10-0,30	Mörk brungrå till gulgrå sand med betongbitar samt inblandning av grå lera		Fyllning i 20	Sentida störning
20	Nedgrävning	Ja	Avlång	5,40x0,35	0,10-0,30	Oregelbundna sidor och botten. Djupast i N del		Fylld med 19. Skär 33	Sentida störning
21	Trästolpe	Delundersökt	Rektangulär	0,13x0,12	0,20	Rektangulär halvt föruttnad stolpe. Delvis framgrävd		Nedslagen genom 19	Sentida störning
22	Lager	Delundersökt	Rektangulär	7,80x2,80	0,25	Gråsvart sand med inslag av brun sand, kol och tegelkross	F27, F30, F31, F32		Kulturlager, något omrört i ytan. Fortsätter åt N, S och V utanför schaktet
23	Fyllning	Nej, profil i VA-schakt	Oregelbunden	2,30x1,00	0,10	Svartbrun sand, bvis lerig. Fyllning i grop		Övre fyllning i 89	Skuren av VA-schakt
24	Fyllning	Ja	Avlång	3,80x0,18	0,10	Mörk brungrå sand med träkol. Fyllning i ränna		Fyllning i 60	Rännan ligger på ömse sidor om stolphål 15/16. Kol från bränd stock. Troligen del av vägg i hus.
25	Lager	Nej, profil i 1978 års schakt	Avlång	3,85x0,65	0,15	Mörk brungrå grusig sand		Skuren av 60	Äldre matjord. Skuren av VA-schakt
26	Fyllning	Ja	Oval	0,26x0,20	0,06	Brungrå sand. Återfyllning efter att sten tagits bort		Fyllning i 27	
27	Stenlyft	Ja	Oval	0,26x0,20	0,06	Sluttande sidor och skålad botten		Fylld med 26. Grävd genom alven	
28	Fyllning	Ja	Oval	0,28x0,24	0,25	Mörk brungrå sand. Återfyllning efter att stolpe tagits bort		Fyllning i 29	
29	Stolphål	Ja	Oval	0,28x0,24	0,25	Lodräta sidor och skålad botten		Fylld med 28. Grävd genom alven	
30	Fyllning	Ja	Oval	0,25x0,20	0,12	Mörk brungrå sand. Återfyllning efter att sten tagits bort		Fyllning i 31	
31	Stenlyft	Ja	Oval	0,25x0,20	0,12	Sluttande sidor och skålad botten		Fylld med 30. Grävd genom alven	
32	Fyllning	Nej	Rektangulär	0,55x0,22		Brungrå sand		Fyllning i 91	

Id	Typ	Undersökt	Form	Storlek (m)	Djup/höjd (m)	Beskrivning	Fynd	Kontextuell relation	Kommentar
33	Fyllning	Nej, profil i VA-schakt	Rektangulär	3,90x0,95	0,04-0,20	Svartbrun till svartgrå lerig sand. Fyllning i grop		Övre fyllning i 92. Skuren av 35	Skuren av VA-schakt. Fortsätter åt V utanför schaktet
34	Lager	Delundersökt	C-formad	2,90x1,80x0,50	0,05	Svartgrå något siltig sand med kol			Ser bränt ut. Liknar 12, 13, 71 och 72
35	Nedgrävning	Nej, profil i VA-schakt	Oregelbunden	6,40x1,75	0,45	Sluttande sidor och ojämn botten. Grop		Fylld med 38, 105, 106, 107. Skär 33	Skuren av VA-schakt. Fortsätter åt V utanför schaktet
36	Fyllning	Ja	Femsidig	0,27x0,25	0,30	Mörk brungrå sand. Återfyllning efter att stolpe tagits bort	Ja	Fyllning i 37	
37	Stolphål	Ja	Femsidig	0,27x0,25	0,30	Lodräta sidor och skålad botten		Fylld med 36. Grävd genom alven	
38	Fyllning	Nej, profil i VA-schakt	Oregelbunden	6,40x1,75	0,15	Svartbrun siltig sand. Fyllning i grop	F5	Översta fyllning i 35. Skuren av 42	Fyllning i grop. Skuren av VA-schakt. Ev samma fyllning som 33
39	Fyllning	Delundersökt	Avlång	1,28x0,20	0,06	Mörk brungrå sand. Fyllning i ränna	F25	Fyllning i 40	
40	Ränna	Delundersökt	Avlång	1,28x0,20	0,06	Sluttande sidor och skålad botten		Fylld med 39. Grävd genom alven	
41	Fyllning	Nej, profil i VA-schakt	Avlång	1,30x0,25	0,03	Svartbrun siltig sand. Fyllning i grop		Fyllning i 42	Skuren av VA-schakt
42	Nedgrävning	Nej, profil i VA-schakt	Oregelbunden	1,90x0,45	0,15	Sluttande sidor och ojämn botten. Grop		Fylld med 41, 43, 44. Skär 38	Skuren av VA-schakt
43	Fyllning	Nej, profil i VA-schakt	Rundad	0,65x0,45	0,10	Svartbrun siltig sand. Fyllning i grop		Fyllning i 42	Skuren av VA-schakt
44	Fyllning	Nej, profil i VA-schakt			0,12	Brun sand. Fyllning i grop		Fyllning i 42	Skuren av VA-schakt. Ej inmätt
45	Fyllning	Nej, profil i VA-schakt	Rundad	0,20x0,20	1,00	Grå lera		Fyllning i 46	SV hörn av större nedgrävning? Möjligentida. Skuren av VA-schakt
46	Nedgrävning	Nej, profil i VA-schakt	Rundad	0,20x0,20	1,00	Brant sluttande sidor och skålad botten		Fylld med 45. Skär 102	SV hörn av större nedgrävning? Möjligentida. Skuren av VA-schakt
47	Lager	Delundersökt	Oregelbunden	2,40x1,15	0,05-0,10	Grå sandig lera, mot S mörkare och tjockare			Rest av troligt golvlager. Hör ihop med 48. Skuren av VA-schakt
48	Lager	Ja	Oregelbunden	0,90x0,55	0,05	Grå sandig lera			Rest av troligt golvlager. Hör ihop med 47. Skuren av VA-schakt
49	Lager	Nej, profil i 1978 års schakt	Rektangulär	4,50x0,65	0,10	Svartbrun siltig sand			Kulturlager. Skuret av VA-schakt i Ö. Lagret har troligen delvis tagits bort i samband med grävande inför VA-bygge (51)
50	Fyllning	Ja	Avlång	82,00x2,50	0,05-0,25	Påförd sand, i samband med bygge av VA-ledning från 1967. Likadan sand som i 3		Fyllning i 51	Ej inmätt i S3. Storleken avser den undersökta ytan
51	Nedgrävning	Ja	Avlång	82,00x2,50	0,05-0,25	Sluttande sidor och plan botten		Fylld med 50	Ej inmätt i S3. Storleken avser den undersökta ytan
52	Lager	Delundersökt	Rundad	1,00x1,00	0,10	Flammig sand med linser i gul och grå			Utfyllnadslager över källare. Delvis utanför Ruta 1
53	Fyllning	Nej	Avlänga			16 plogspår med fyllning av mörk gråbrun sand		Fyllning i 94. Under 51	Osäker ålder, dock äldre än VA-schaktet

Id	Typ	Undersökt	Form	Storlek (m)	Djup/höjd (m)	Beskrivning	Fynd	Kontextuell relation	Kommentar
54	Fyllning	Ja	Kantig	0,70x0,25	0,15	Brungrå sand. Fyllning i grop eller dike	F2, F3, F6, F7, F8, F9, F10	Övre fyllning i 55. Skuren av 86	Samtida med 56 och 58. Delvis utanför Ruta 1 i N, skuren av VA-schakt i Ö
55	Nedgrävning	Ja	Rundad	1,00x0,30	0,35	Sluttande sidor och rundad botten. Grop eller dike		Fylld med 54 och 62. Grävd genom alven	Delvis utanför Ruta 1 i N, skuren av VA-schakt i Ö
56	Fyllning	Ja	Rundad	0,15x0,12	0,10	Brungrå sand. Återfyllning efter att sten tagits bort		Fyllning i 57	Samma fyllning som 54. Samtida med 54 och 58
57	Stenlyft	Ja	Rundad	0,15x0,12	0,10	Sluttande sidor och skålad botten		Fylld med 56. Skär 52	Skuren av VA-schakt
58	Fyllning	Ja	Rundad	0,25x0,20	0,08	Brungrå sand. Återfyllning efter att sten tagits bort		Fyllning i 59	Samma fyllning som i 54. Samtida med 54 och 56
59	Stenlyft	Ja	Rundad	0,25x0,20	0,08	Sluttande sidor och skålad botten		Fylld med 58. Skär 52	Delvis utanför Ruta 1
60	Ränna	Ja	Avlång	3,80x0,18	0,10	Sluttande sidor och plan botten. På ömse sidor om stolphål 15/16		Fylld med 24. Skär 25	Delvis utanför schakt i V
61	Fyllning	Ja	Rundad	0,95x0,80	0,20	Gul, bitvis rostfärgad sand. Utfyllnadslager i källare efter att den tagits ur bruk			Delvis utanför Ruta 1
62	Fyllning	Ja	Rundad	1,00x0,30	0,20	Flammig gråsvart, brungrå och gul sand. Fyllning i grop eller dike	F33, F34	Undre fyllning i 55	Delvis utanför Ruta 1 i N, skuren av VA-schakt i Ö
63	Fyllning	Ja	Rund	0,10	0,10	Brunsvart sand. Återfyllning efter att pinne tagits bort		Fyllning i 64	Möjlig pinne under styllstock för stabilisering
64	Pinnhål	Ja	Rund	0,10	0,10	Lodröta sidor och spetsig botten		Fylld med 63	
65	Fyllning	Ja	Oval	0,40x0,30	0,26	Brungrå något grusig sand. Återfyllning efter att stolpe tagits bort		Fyllning i 95. Under 102	
66	Sten	Ja	Rundad	1,05x0,40	0,18	Tre ca 0,45-0,40 m stora och 0,18 m höga stenar utmed källarens NÖ sida		På botten av nedgrävning 86. Under 76	Styllstenar i källarens botten. Fortsätter åt S och V utanför Ruta 1
67	Lager	Ja	Rektangulär	1,50x0,55	0,07	Gråbrun till mörkgrå sand		Över 9	Troligen påfört utfyllnadslager
68	Lager	Ja	Avlång/ rektangulär	1,50x0,40	0,02	Svartbrun sand med kol		Under 98	Troligen samma lager som 12
69	Fyllning	Ja	Oval	0,38x0,33	0,13	Brungrå sand. Återfyllning efter att sten tagits bort		Fyllning i 73	
70	Fyllning	Nej, profil i VA-schakt	Rundad	0,45x0,15	0,18	Brungrå sand. Fyllning i grop		Övre fyllning i 97	Skuren av VA-schakt i Ö
71	Fyllning	Nej, profil i 1978 års schakt	Rundad	1,68x1,45	0,05	Svartgrå sand med kol. Fyllning i grop eller lager i svacka		Fyllning i 99	Ser bränt ut. Skuret av 1978 års schakt i V. Troligen samma som 72
72	Fyllning	Nej, profil i 1978 års schakt	Rektangulär	1,90x0,30	0,30	Svartgrå sand med kol. Fyllning i grop		Fyllning i 101	Ser bränt ut. Skuret av 1978 års schakt i V. Troligen samma som 71
73	Stenlyft	Ja	Oval	0,38x0,33	0,13	Sluttande sidor och skålad botten		Fylld med 69. Grävd genom 102	
74	Lager	Ja	Oregelbunden	0,65x0,37	0,10	Ljusgrå lera, bitvis något "smutsad" av svart sand		Hör ihop med 69/73	Rest av troligt golvlager

Id	Typ	Undersökt	Form	Storlek (m)	Djup/höjd (m)	Beskrivning	Fynd	Kontextuell relation	Kommentar
75	Fyllning	Delundersökt		0,10 bred	0,35	Brungrå sand. Återfyllning efter att plankvägg tagits bort			Syntes i profilen i Ruta 1. Har troligen funnits utmed källarens rundning mellan de båda dokumenterade profilerna. Fortsätter åt S och V utanför den grävda rutan. Plankväggen troligen yngre än golvet 76 och syllstenarna 66, väggen har anlagts efter att det understa skiktet av 77 tillkommit
76	Lager	Delundersökt	Rundad	1,00x0,80	0,22	Ljusgrå homogen sand. Täcktes av tunt mörkgrått lerlager		Under 77. Täckte delvis stenar	Golvlagre i källare. Fortsätter åt S och V utanför den grävda rutan
77	Fyllning	Delundersökt	Rundad	0,95x0,75	0,35	Flammig ljusbrun, gul och grå sand med tydliga linser på två nivåer		Under 87. Över 76	Återfyllning av källare. Återfyllningen har skett successivt under längre tid och linserna är möjliga 2 olika golvnivåer
78	Fyllning	Nej, profil i VA-schakt	Rundad	0,40x0,25	0,20	Svartgrå sand. Fyllning i grop		Övre fyllning i 79	Skuren av VA-schakt
79	Nedgrävning	Nej, profil i VA-schakt	Rundad	0,40x0,25	0,30	Sluttande sidor och plan botten. Grop		Fylld med 78, 108	Skuren av VA-schakt
80	Fyllning	Delundersökt	Rundad	0,40x0,25	0,20	Mörk brungrå sand. Fyllning i grop		Fyllning i 100. Under 34	Mätningen avser utbredningen i Ruta 7. Skuren av VA-schakt. Fortsätter åt S utanför Ruta 7
81	Fyllning	Ja	Oval	0,32x0,22	0,18	Mörk brungrå sand. Återfyllning efter att stolpe tagits bort		Fyllning i 82. Överlagras av 34	
82	Stolphål	Ja	Oval	0,32x0,22	0,18	Lodräta sidor och skålad botten		Fylld med 81. Grävd genom 85	
83	Lager	Nej	Triangulär	0,38x0,30		Grå sand med inslag av brungrå sand			Mätningen avser utbredningen i Ruta 4. Skuren av VA-schakt. Fortsätter åt S utanför Ruta 4
84	Fyllning	Ja	Triangulär	1,00x0,20	0,20	Grå lera. Recent fyllning i kant av VA-schakt		Fyllning i 4	
85	Lager	Delundersökt	Oregelbunden	4,25x1,70	0,06	Grå sand blandad med mörkgrå sand, inslag av kol. Kulturpåverkad bottensand/tramlager			Skuren av VA-schakt och 1978 års schakt. Fortsätter troligen åt N utanför schaktet
86	Nedgrävning	Delundersökt	Rundad	1,00x1,00	0,80	Lodräta sidor och plan botten		Grävd genom 54, "spadtag" synliga i 54	Nedgrävning för källare. Delvis utanför Ruta 1
87	Fyllning	Delundersökt	Rundad	1,00x0,80	0,05	Flammig mörkgrå sand med inslag av gul sand			Yngsta golvnivån i källaren. Delvis utanför Ruta 1
88	Fyllning	Delundersökt	Avlång		0,30	Grå sand med inslag av brungrå sand			Återfyllning i nedgrävning för källare utanför plankvägg

Id	Typ	Undersökt	Form	Storlek (m)	Djup/höjd (m)	Beskrivning	Fynd	Kontextuell relation	Kommentar
89	Nedgrävning	Nej, profil i VA-schakt	Oregelbunden	2,30x1,00	0,30	Sluttande sidor och ojämn botten. Grop		Fylld med 23, 90	Skuren av VA-schakt
90	Fyllning	Nej, profil i VA-schakt			0,20	Brungrå lera. Fyllning i grop		Undre fyllning i 89	Ej inmätt. Skuren av VA-schakt
91	Nedgrävning	Nej	Rektangulär	0,55x0,22				Fylld med 32	
92	Nedgrävning	Nej, profil i VA-schakt	Rektangulär	3,90x0,95	0,35	Sluttande sidor och ojämn botten. Grop		Fylld med 33, 93	Skuren av VA-schakt. Fortsätter åt V utanför schaktet
93	Fyllning	Nej, profil i VA-schakt			0,15	Grå lera. Fyllning i grop		Undre fyllning i 92	Ej inmätt. Skuren av VA-schakt. Fortsätter åt V utanför schaktet
94	Plogspår	Nej	Avlänga			16 plogspår inom ett 5,80x1,40 m stort område. De var 1,0-1,3 meter långa och 0,05 m breda		Fyllda med 53. Över alven och 33	Osäker ålder, dock äldre än VA-schaktet
95	Stolphål	Ja	Oval	0,40x0,30	0,26	Lodräta sidor och skålad botten		Fylld med 65. Grävd genom alven	
96	Fyllning	Nej, profil i VA-schakt			0,10	Svartgrå sand. Fyllning i grop		Undre fyllning i 97	Ej inmätt. Skuren av VA-schakt i Ö
97	Nedgrävning	Nej, profil i VA-schakt	Rundad	0,45x0,15	0,28	Sluttande sidor och plan botten. Grop		Fylld med 70, 96	Skuren av VA-schakt i Ö
98	Ränna	Delundersökt	Avlång	2,85x0,20	0,08	Sluttande sidor och plan botten		Fylld med 9	Plats för möjlig sylstock i hus
99	Nedgrävning	Nej, profil i 1978 års schakt	Rundad	1,68x1,45	0,05	Sluttande sidor och plan botten. Grop eller lager i svacka		Fylld med 71	Skuren av 1978 års schakt. Troligen samma som 101
100	Nedgrävning	Delundersökt	Rundad	0,40x0,25	0,20	Sluttande sidor och skålad botten. Grop		Fylld med 80. Grävd genom 85	Mätningen avser utbredningen i Ruta 7. Skuren av VA-schakt. Fortsätter åt S utanför Ruta 7
101	Nedgrävning	Nej, profil i 1978 års schakt	Rektangulär	1,90x0,30	0,30	Sluttande sidor och rundad botten. Grop		Fylld med 72	Skuren av 1978 års schakt. Troligen samma som 99
102	Lager	Delundersökt			0,05	Grå sand blandad med mörkgrå sand, inslag av kol. Kulturpåverkad bottensand/tramplager			Ej inmätt. Skuren av VA-schakt och 1978 års schakt. Fortsätter troligen åt S utanför schaktet
103	Lager	Nej				Grå sand med fläckar av brungrå sand	F1, F37	Skuren av 60	Tramplager? Ej inmätt, fanns framförallt V om 24/60. Kan möjligen höra ihop med 14 och 104
104	Lager	Nej, profil i 1978 års schakt				Grå sand med fläckar av brungrå sand			Det översta av flera tramplager. Ej inmätt. Samma lager som 14. Fortsätter åt N och S utanför schakte. Skuren av 1978 års schakt
105	Fyllning	Nej, profil i VA-schakt			0,10	Grå sand. Fyllning i grop		Näst översta lager i 35	Ej inmätt. Skuren av VA-schakt
106	Fyllning	Nej, profil i VA-schakt			0,02	Svart sand med mycket kol. Kollins i grop		Näst understa lager i 35	Ej inmätt. Skuren av VA-schakt
107	Fyllning	Nej, profil i VA-schakt			0,20	Svartbrun siltig sand. Fyllning i grop		Understa lager i 35	Ej inmätt. Skuren av VA-schakt
108	Fyllning	Nej, profil i VA-schakt			0,10	Mörkgrå sand. Fyllning i grop		Undre fyllning i 79	Ej inmätt. Skuren av VA-schakt

Id	Typ	Undersökt	Form	Storlek (m)	Djup/höjd (m)	Beskrivning	Fynd	Kontextuell relation	Kommentar
109	Lager	Delundersökt i Ruta 8	Rektangulär	4,50x2,55	0,10	Mörkgrå sand		Under 49	Kulturlager. Skuren av VA-schakt och 1978 års schakt
110	Lager	Delundersökt i Ruta 8	Oregelbunden			Grå lera blandad med brungrå sand och stenar		Under matjord över 22	Ej inmätt. Omrörda sentida massor. Innehåller stenar som troligen kommer från raserade konstruktioner på platsen

Bilaga 3

Rutor

Ruta	Storlek (m)	Djup (m)	Kontexter	Övrigt
1	1,0x1,0	1,0	22, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 61, 62, 75, 76, 77, 84, 86, 87	
2	0,5x0,3	0,3	19, 20, 92, 93	I störning i schakt 4 och fyllning i gropen därunder
3	1,0x1,0	0,4	47, 65, 95, 102	
4	1,0x1,0	0,3	8, 9, 12, 67, 68, 69, 70, 73, 83, 96, 97, 98, 102	
5	1,0x1,0	0,3	8, 9, 12, 63, 64, 67, 68, 69, 73, 74, 98, 102	
6	1,0x1,0	0,3	109	
7	1,0x1,0	0,3	10, 11, 34, 80, 81, 82, 85, 100	
8	1,0x1,0	0,3	3, 4	Del av VA-schakt som tömdes för att profil i V skulle kunna ses

Bilaga 4

Schakttabell

Schakt	Längd (m)	Bredd (m)	Djup (m)	Beskrivning	Kontexter	Kommentar
1	10,0	4,5	1,5	Matjord 0,30-55 m tjock. Utmed den västra sidan var lagren mycket omrörda, i den NV delen överlagrades matjorden av påförd lera och över denna torv (total tjocklek 0,3 m). I SV del var matjorden 0,5-0,6 m tjock och innehöll mycket stenar och tegel, under matjorden fanns i SV del ett ca 0,1 m tjockt lager av lera. Under leran i SV och matjorden i den NV delen av schaktet fanns bevarade kulturlager. Under matjorden framkom i Ö del VA-schakt från 1966-67. Bottensanden utgjordes av gulgrå sand	3, 4, 22, 52, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 61, 62, 66, 76, 77, 84, 86, 87, 88, 110	Sannolikt finns bevarade lager under Tegelbruksvägen. Den S delen av schaktet mer omrörd än N del. I matjorden framkom yngre rödgods från 1600-1800 tal samt porslin och tegel
2	5,0	4,0	1,0	Matjord 0,3-0,4 m tjock. Under detta kom Ö om 1978 års schakt lager av påförd sand ca 0,10-0,15 m tjock, V om 1978 års schakt fanns bevarade lager direkt under matjorden. Under matjorden i V och påförd sand i Ö kom fanns 1978 års schakt i V och VA-schakt från 1966-67 i Ö. Mellan och V om dessa framkom olika arkeologiska kontexter (se separat tabell). Bottensanden utgjordes överst av grå sand, under denna kom rödbrun sand med mineralutfällningar	1, 2, 3, 4, 49, 50, 51, 109	Sannolikt finns bevarade lager under Tegelbruksvägen
3	11,5	4,0	0,7	Matjord ca 0,35-0,40 m tjock. Under detta kom Ö om 1978 års schakt lager av påförd sand ca 0,05-0,20 m tjock, V om 1978 års schakt fanns bevarade lager direkt under matjorden. Under matjorden i V och påförd sand i Ö kom fanns 1978 års schakt i V och VA-schakt från 1966-67 i Ö. Mellan och V om dessa framkom olika arkeologiska kontexter (se separat tabell). Bottensanden utgjordes överst av brungrå till grå sand, under denna kom rödbrun sand med mineralutfällningar. De översta cirka 0,05 m av bottensanden var "smutsad" av kulturpåverkan	1, 2, 3, 4, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 34, 45, 46, 47, 48, 50, 51, 63, 64, 65, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 85, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 108	Sannolikt finns bevarade lager under Tegelbruksvägen
4	24,3	3,9	1,0	Matjord ca 0,3-0,4 m tjock. Under detta kom Ö om 1978 års schakt lager av påförd sand ca 0,05-0,10 m tjock. Under den påförda sanden i Ö och matjorden i V fanns 1978 års schakt i V och VA-schakt från 1966-67 i Ö. Mellan dessa fanns bevarade lämningar som var grävda genom alven (gulbrun sand)	1, 2, 3, 4, 17, 18, 23, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 35, 36, 37, 39, 40, 41, 42, 43, 50, 51, 53, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 105, 106, 107	Sannolikt finns bevarade lager under Tegelbruksvägen
5	4,3	3,6	2,0	Matjord ca 0,25-0,30 m tjock. Under detta kom Ö om 1978 års schakt lager av påförd sand ca 0,05-0,20 m tjock, V om 1978 års schakt fanns bevarade lager direkt under matjorden. Under matjorden i V och påförd sand i Ö kom fanns 1978 års schakt i V och VA-schakt från 1966-67 i Ö. Mellan och V om dessa framkom olika bevarade lager till ett djup av 1,3 m. Bottensanden utgjordes av gul sand	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 14, 15, 16, 24, 25, 50, 51, 60, 103, 104	Sannolikt finns bevarade lager under Tegelbruksvägen

Bilaga 5

Vedartsanalys

Thomas Bartholin

Wentorf, den 1. december 2012.
Halmstad.medeltid.Övraby

Mattias Öbrink
Kulturmiljö Halland
Bastionsgatan 3
302 43 Halmstad
Schweden

**Vedanatomisk analyse af 2 träkulsprover fra medeltida Halmstad, RAÄ 45,
Öreby, Halland.**
Dnr. 2012-297.

P1317, K24, syllstock:

CA. 5 ML EJ RENT KOL.

25 stk. = alle, er analyseret med følgende resultat:

25 stk. *Quercus sp.*, ek, fra äldre stamme(r).

C-14-prov: 5 stk. *Quercus sp.*, ek, med en egenalder, som skönnes at være max. 100 år.

P1770, K49, kulturlager.

CA. 6 ML EJ RENT KOL.

10 stk. = stickprov, er analyseret med følgende resultat:

6 stk. *Fagus silvatica*, bok, fra äldre stammar.

4 stk. *Quercus sp.*, ek, fra unge og äldre stammar.

C-14-prov: 1 stk. *Quercus sp.*, ek, med en egenalder, som skönnes at være max. 30 år.

C-14-proverne fremsendes separat.

Faktura bifogas.

Med venlig hilsen

Thomas Bartholin,
Am Haidberg 18
D 21 465 Wentorf
0049 40 720 1821
Thomas.Bartholin@gmx.de

Bilaga 6

¹⁴C-Dateringar

Beta Analytic

Consistent Accuracy . . .
. . . Delivered On-time

Beta Analytic Inc.
4985 SW 74 Court
Miami, Florida 33155 USA
Tel: 305 667 5167
Fax: 305 663 0964
Beta@radiocarbon.com
www.radiocarbon.com

HALLANDS LÄNSMUSEER KULTURMILJÖ HALLAND	
2012 -01- 07 ..	
Dnr	2012-297 Handl. HO-
Dossié	Halmstad

Darden Hood
President
Ronald Hatfield
Christopher Patrick
Deputy Directors

December 27, 2012

Mr. Mattias Obrink
Kulturmiljö Halland
Bastionsgatan 3
Halmstad, SE-30243
Sweden

RE: Radiocarbon Dating Result For Sample PK1317/S24

Dear Mr. Obrink:

Enclosed is the radiocarbon dating result for one sample recently sent to us. It provided plenty of carbon for an accurate measurement and the analysis proceeded normally. As usual, the method of analysis is listed on the report sheet and calibration data is provided where applicable.

As always, no students or intern researchers who would necessarily be distracted with other obligations and priorities were used in the analysis. It was analyzed with the combined attention of our entire professional staff.

If you have specific questions about the analyses, please contact us. We are always available to answer your questions.

The cost of the analysis was charged to the VISA card provided. Thank you. As always, if you have any questions or would like to discuss the results, don't hesitate to contact me.

Sincerely,

Digital signature on file

BETA ANALYTIC INC.

DR. M.A. TAMERS and MR. D.G. HOOD

4985 S.W. 74 COURT
MIAMI, FLORIDA, USA 33155
PH: 305-667-5167 FAX:305-663-0964
beta@radiocarbon.com

REPORT OF RADIOCARBON DATING ANALYSES

Mr. Mattias Obrink

Report Date: 12/27/2012

Kulturmiljo Halland

Material Received: 12/17/2012

Sample Data	Measured Radiocarbon Age	¹³ C/ ¹² C Ratio	Conventional Radiocarbon Age(*)
Beta - 338316 SAMPLE : PK1317/S24 ANALYSIS : AMS-Standard delivery MATERIAL/PRETREATMENT : (charred material): acid/alkali/acid 2 SIGMA CALIBRATION : Cal AD 1030 to 1220 (Cal BP 920 to 740)	910 +/- 30 BP	-25.6 o/oo	900 +/- 30 BP

Dates are reported as RCYBP (radiocarbon years before present, "present" = AD 1950). By international convention, the modern reference standard was 95% the ¹⁴C activity of the National Institute of Standards and Technology (NIST) Oxalic Acid (SRM 4990C) and calculated using the Libby ¹⁴C half-life (5568 years). Quoted errors represent 1 relative standard deviation statistics (68% probability) counting errors based on the combined measurements of the sample, background, and modern reference standards. Measured ¹³C/¹²C ratios (delta ¹³C) were calculated relative to the PDB-1 standard.

The Conventional Radiocarbon Age represents the Measured Radiocarbon Age corrected for isotopic fractionation, calculated using the delta ¹³C. On rare occasion where the Conventional Radiocarbon Age was calculated using an assumed delta ¹³C, the ratio and the Conventional Radiocarbon Age will be followed by "**". The Conventional Radiocarbon Age is not calendar calibrated. When available, the Calendar Calibrated result is calculated from the Conventional Radiocarbon Age and is listed as the "Two Sigma Calibrated Result" for each sample.

CALIBRATION OF RADIOCARBON AGE TO CALENDAR YEARS

(Variables: C13/C12=-25.6:lab. mult=1)

Laboratory number: Beta-338316

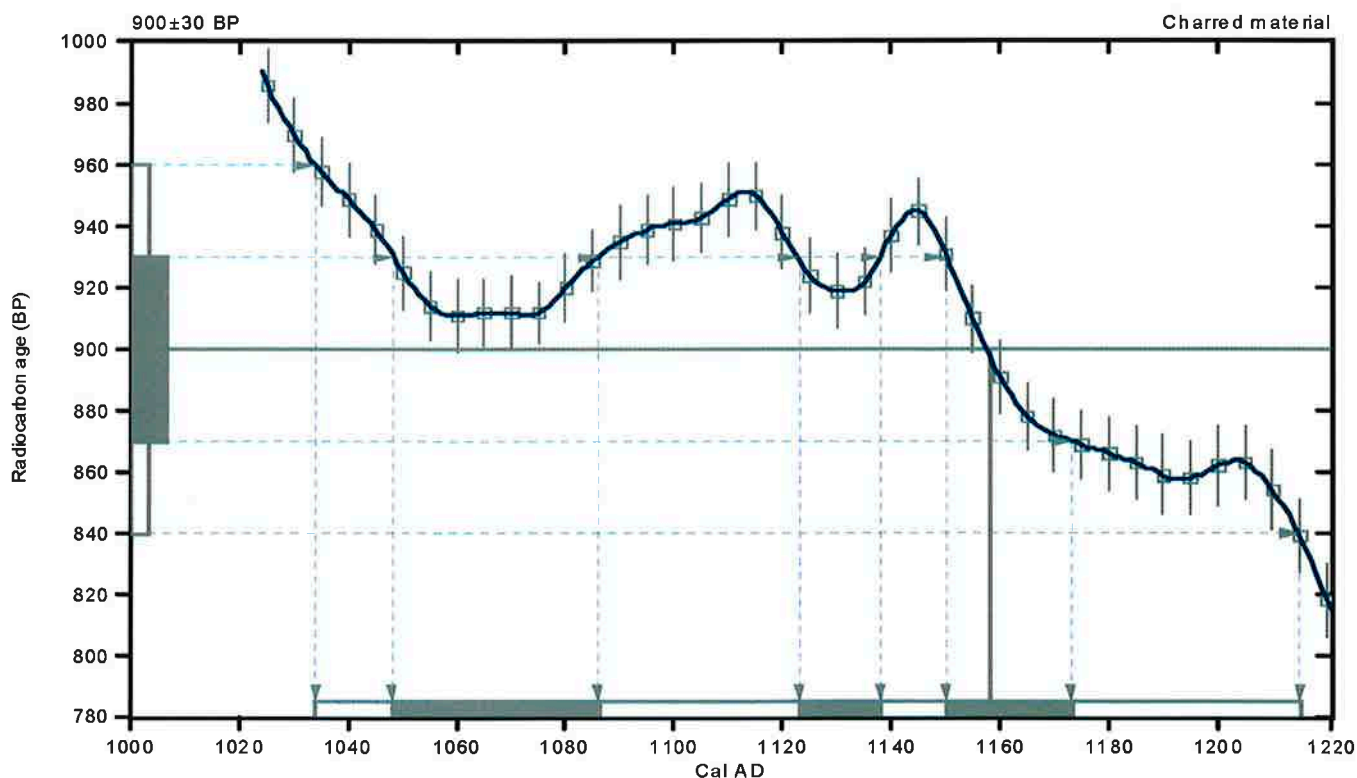
Conventional radiocarbon age: 900±30 BP

2 Sigma calibrated result: Cal AD 1030 to 1220 (Cal BP 920 to 740)
(95% probability)

Intercept data

Intercept of radiocarbon age
with calibration curve: Cal AD 1160 (Cal BP 790)

1 Sigma calibrated results: Cal AD 1050 to 1090 (Cal BP 900 to 860) and
(68% probability) Cal AD 1120 to 1140 (Cal BP 830 to 810) and
Cal AD 1150 to 1170 (Cal BP 800 to 780)

References:

Database used

INTCAL09

References to INTCAL09 database

Heaton, et al., 2009, *Radiocarbon* 51(4):1151-1164, Reimer, et al., 2009, *Radiocarbon* 51(4):1111-1150,
Stuiver, et al., 1993, *Radiocarbon* 35(1):1-244, Oeschger, et al., 1975, *Tellus* 27: 168-192

Mathematics used for calibration scenario

A Simplified Approach to Calibrating C14 Dates

Talma, A. S., Vogel, J. C., 1993, *Radiocarbon* 35(2):317-322

Beta Analytic Radiocarbon Dating Laboratory

4985 S.W. 74th Court, Miami, Florida 33155 • Tel: (305)667-5167 • Fax: (305)663-0964 • E-Mail: beta@radiocarbon.com

Bilaga 7

Metalldetektering

Jonas Paulsson

Metalldetekteringsrapport

Metalldetektering i samband med arkeologisk fördjupad förundersökning inom fastigheterna Halmstad 9:16 och 9:61, fornlämning RAÄ Halmstad 45, Halmstad socken, Halmstads kommun, Hallands län

Metalldetektor som användes: Modell: C-Scope CS-1220-XDP. En mycket känslig metall-detektor som med mätar- och ljudsignal registrerar magnetiska olikheter i undergrunden ner till ett största djup av cirka 30 cm.

Undersökningen:

Arbetsmetod och utförande:

En systematisk detektering genomfördes.

Innan avbaning metalldetekterades ploglagret en gång inom tillgängliga delar av förundersökningsområdet (d.v.s. norr om markvägen in till Övraby kapellruin). Efter det att matjorden avbanats i förundersökningsschakten detekterades alla framtagna anläggningar och lager. Med avsikten att fånga så många metallföremål som möjligt från ploglagret detekterades även dumphögarna.

Vid undersökningen av ploglagret negligerades generellt utslag från järnföremål medans utslag från övriga metaller kontrollerades. Metallföremål som med säkerhet kunde tillföras tiden före 1800 eller med osäkerhet kunde dateras i fält togs upp och mättes in. Metallföremål som med säkerhet kunde bestämmas till senare tid (d.v.s. efter 1800) tillvaratogs ej. Alla metallutslag i anläggningar och lager markerades. Visade sig föremålen ligga ytligt togs de försiktigt upp, annars lämnades de för att kontrolleras vid de fortsatta arkeologiska undersökningarna.

Detekteringsituationen: (fysiska faktorer som kan påverka detekteringsresultatet)

Ploglagret innehöll en del magnetisk sand och grus vilket störde metalldetektorn och reducerade djupgåendet av denna. Under ploglagret var denna magnetiska störning än mer påtaglig.

Undersökningen utfördes vid meteorologiskt gynnsamma förhållanden.

Jonas Paulsson

Arkeolog och Metalldetekteringspecialist

Bilaga 8

Ritningsförteckning, Ritningar

HMAK 4395

Halland

Halmstad

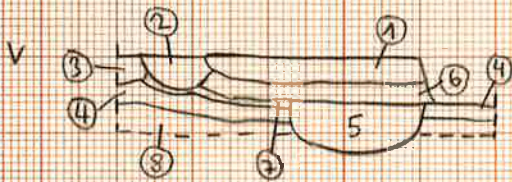
Halmstad 9:16 Och 9:61

RAÄ Halmstad 45

Arkeologisk förundersökning 2012

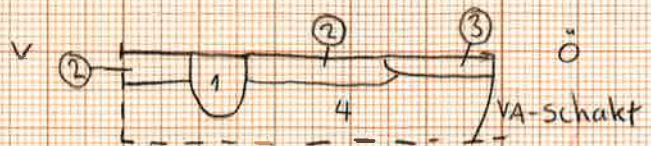
HMAK-nr	Motiv
4395	Profiler i skala 1:20

Ruta 4 N. Sida

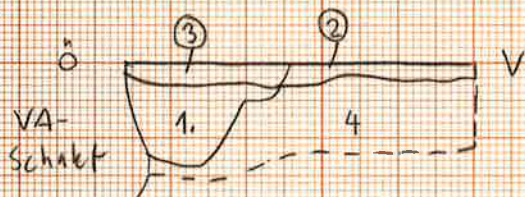
- ① = 567
- ② = 59/598
- ③ = 512
- ④ = 5102
- ⑤ = 569/573
- ⑥ = 58
- ⑦ = 568
- ⑧ = AlV

Ruta 7 N. Sida

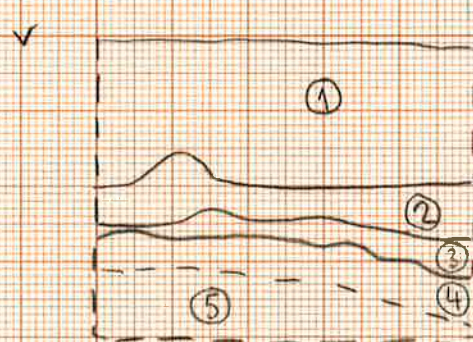
- ① = 581/82
- ② = 585
- ③ = 534
- ④ = AlV

Ruta 7 S. Sida

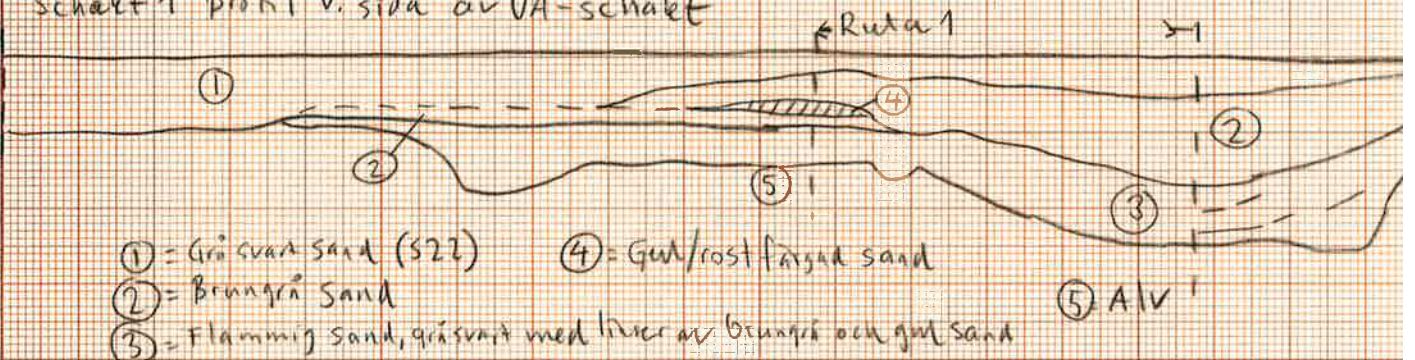
- ① = 580/100
- ② = 585
- ③ = 534
- ④ = AlV

Ruta 8 N. Sida

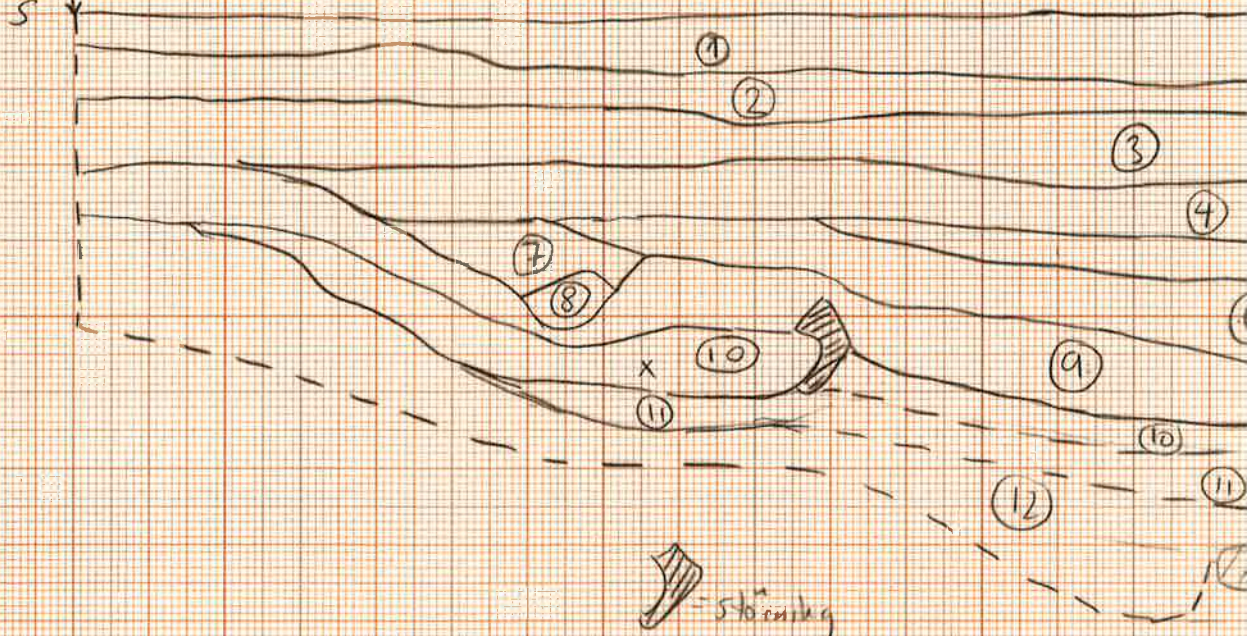
- ① = Ploglager/
- ② = Påbrd sa
- ③ = 5109
- ④ = Ljnsara s
- ⑤ = AlV/grå sand

Schakt 1 profil V. sida av VA-schakt

- ① = Grönsvart sand (522)
- ② = Brungrå sand
- ③ = Flammig sand, grönsvart med låror av brungrå och gul sand
- ④ = Gul/rostfärgad sand
- ⑤ = AlV

Schakt 5. profil V. sida av 1978 års forsknings schakt

✂ = störning

HMAK 4395

Halmstad RÅ45 Fördjupad FU 2012

Lst. dnr. 431-4744-12

Halmstad 9:16 och 9:61, Halmstads stad

Hallands län

Dnr. 2012-297

Skala 1:20

Proj. 11227

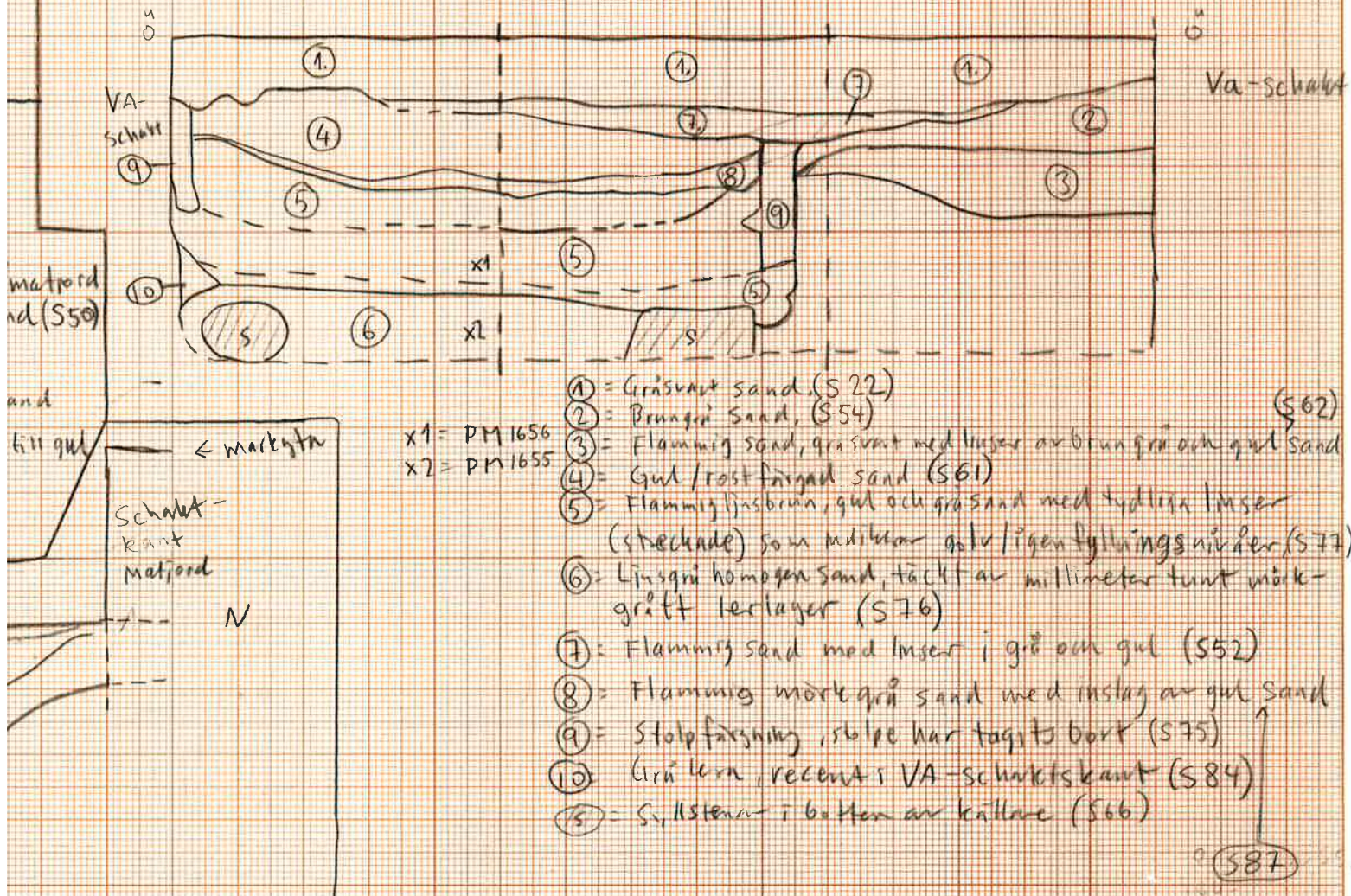
AA+MÖ

Ruta 1

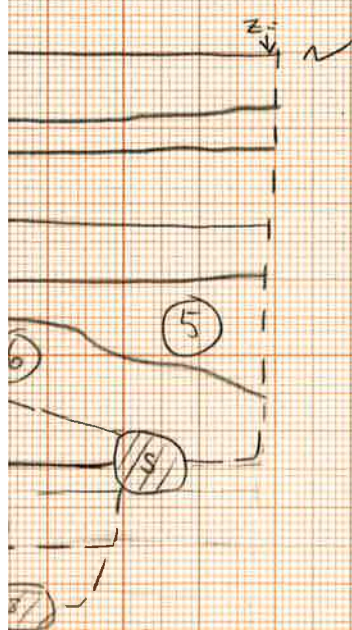
S. sida

V. sida

N. sida

- ① = Gråsvart sand, (S22)
- ② = Brungrå sand, (S54)
- ③ = Flammig sand, gråsvart med inslag av brungrå och gul sand (S62)
- ④ = Gul/rostfärgad sand (S61)
- ⑤ = Flammig/linsbrun, gul och grå sand med tydliga inslag (streckade) som indikerar omlageningsnärder, (S77)
- ⑥ = Linsgrå homogen sand, täckt av millimeter tunt mörkgrått lerlager (S76)
- ⑦ = Flammig sand med inslag i grå och gul (S52)
- ⑧ = Flammig mörkgrå sand med inslag av gul sand
- ⑨ = Stolpfärgning, röpe har tagits bort (S75)
- ⑩ = Grå lera, recent i VA-schaktskant (S84)
- ⑤ = Sv. klstenar i botten av källare (S66)

- ① = Mörk Brungrå sand (S25)
- ② = Strimmig sand grå/brungrå sand (S104)
- ③ = Brungrå sand - äldre markhorisont/odlingsjord
- ④ = Brungrå sand - äldre markhorisont/odlingsjord
- ⑤ = Linsgrå sand med flammiga gula inslag
- ⑥ = Grå sand
- ⑦ = Mörkgrå ngt siltsand liknar ④
- ⑧ = Brun sand - utslags sten av vid 1978 års undersökning
- ⑨ = Svartgrå något "torrig" sand
- ⑩ = Linsgrå sand x = tygd av keramik
- ⑪ = Brungrå sand övergångszon mellan naturlig sand och alv
- ⑫ = Gul sand, alv

KULTURMILJÖ
HALLAND

Postadress: Bastionsgatan 3 | 302 43 Halmstad | Tel: 035-19 26 00

Fax: 035-19 26 26 | E-post: kansli@kulturmiljohalland.se | Hemsida: www.kulturmiljohalland.se